

Анатолій Юрченко

**Комета поза розкладом,
або Що ти зробив для України?**

Епатажна комедія у стилі ретро на дві дії (редакція 2026 року)

Вистава для дорослого глядача

Автор висловлює вдячність режисерові М. Горохову за ідею «Репродуктор — п'ята дійова особа».

Використано фрагменти віршів В. Жуковського, С. Пушика, М. Рильського, С. Воробкевича, В. Базилевського, А. Юрченка.

Дійові особи

Микола Титаренко — відпочивальник

Андрій Федорченко — активний відпочивальник

Валентина — відпочивальниця

Світлана — та, що не відає відпочинку

Час подій — середина 1990-х. Деякі події другого плану автор свідомо зміщує в часі.

Дія перша

Кімната на трьох у старому корпусі турбази десь на межі Київської області. Двері виходять до спільного коридору, інші, засклені, — до тераси. Красвид за вікнами різко контрастує з убогою обстановкою кімнати. За терасою — засніжені пляж і озеро. До лісу біжить лижня. Під сонцем іскриться сніг, від сосен тягнуться блакитні тіні.

Біля дзеркала над раковиною вмивальника чоловік років п'ятдесяти. Це Федорченко. Голий до пояса, він намагається надягти майку. Чомусь у неї зайва пройма, що неодмінно опиняється то на боці, то на спині, то на грудях.

ФЕДОРЧЕНКО. Макака! *(Робить спробу надягти майку якось інакше.)* Чухонка! *(Робить нову спробу.)* Шимпанзе!

Стукіт у двері, що ведуть до коридору.

ФЕДОРЧЕНКО *(хизуючись).* Come in!

Входить людина з валізою. Це Титаренко, чоловік у віці близько тридцяти років.

ТИТАРЕНКО. Доброго дня.

ФЕДОРЧЕНКО. Привіт. І скажи, що це не чортзна-що! Тепер тільки в стриптизі виступати. От дурепа! Пояснював же їй. Ні — не вчи мене шити! *(Робить ще одну спробу.)*

ТИТАРЕНКО. Я ваш сусід, якщо не заперечуєте.

ФЕДОРЧЕНКО. Який ще сусід! Із сусідньої кімнати? Чи дверима помилився?!

ТИТАРЕНКО *(відчиняє двері, дивиться на табличку з номером).* Ні, не помилився. А ліжко, сказали, вибрати будь-яке.

ФЕДОРЧЕНКО *(обертається).* Ти ба! Виходить, сусід? От пощастило! Спочатку в електричці на мене витріщався...

ТИТАРЕНКО *(з образою).* Нічого не витріщався. Я просто замислився... А коли я думаю... я в простір дивлюся. Мабуть, вам здалося, що на вас... а насправді... ні на кого... просто... у простір...

ФЕДОРЧЕНКО. Потім в автобусі мені валізу на ногу поставив. А тепер що, тобі ще й моє ліжко віддати?!

ТИТАРЕНКО. А це ви були? Але я вибачився. Якщо хочете — вибачте ще раз. І... Знаєте, напевно, ви праві. Піду до адміністратора. Нехай до іншої кімнати поселять. *(Повертається до дверей.)*

ФЕДОРЧЕНКО (*зненацька*). Відставити! (*Щось прораховує в умі.*) Вибач, погарячкував, не звертай уваги. Поладимо. Ще невідомо, куди тебе адміністраторка запхне, кого сюди поселить, а зараз... як кажуть, із двох бід... Розміщуйся. Ось вішалка. Ось шафа. Ліжко займай будь-яке — тільки не моє. Роздягайся, розпакуйся... (*Знову повертається до дзеркала.*) Ну, дурепа салатна! Що мені з тобою робити?!

ТИТАРЕНКО (*забарившись, скидає пальто, говорить, думаючи про щось своє*). Вибачте, салатна — це як?

ФЕДОРЧЕНКО. А так. З овочевих культур, значить. Щоб коренеплодом не назвати. Дурепа. Причому салатна!

ТИТАРЕНКО. А, ви, напевно, про ту дівчину, у якої в їдальні істерика почалася?..

ФЕДОРЧЕНКО. Чухонка з істерикою — не вчи мене шити!..

ТИТАРЕНКО. А вона насправді чухонка?

ФЕДОРЧЕНКО. Тобі яка різниця?!

ТИТАРЕНКО. Дійсно... Але салат вона, здається, з'їла. Це з нею на борщі сталося.

ФЕДОРЧЕНКО (*слухаючи неуважно*). Ага! Шматок коренеплоду в борщі попався. Хрін називається. От і охрініла: не вчи мене шити!

ТИТАРЕНКО. Та досить вам! Мабуть... нерви здали... дві години в електричці — в давці, в задусі. Шість електричок перед цим скасували, я спеціально порахував. Зате й автобус до перону подали, по радіо оголосили: тих, хто до турбази, запрошують до «Ікаруса». Три рази.

ФЕДОРЧЕНКО. Чого — три рази?

ТИТАРЕНКО. Оголосили три рази.

ФЕДОРЧЕНКО. До чого тут «Ікарус»? (*Робить ще одну спробу.*) Дивися, що ця дурепа хрінова зробила!

ТИТАРЕНКО. А це що, теж вона?..

ФЕДОРЧЕНКО. Тобі не однаково хто?! Не вчи мене шити!.. От тобі! (*Роздирає шов, майка стає схожа на майку, тільки з рамен звисає смужка тканини*). Так і буду ходити — хай тобі буде соромно! (*Надягаючи сорочку і краватку, повертається до Титаренка.*) Слухай, а в тебе гарна вимова! Та і я, виявляється, ще мову не забув... Хоча майже все життя російською розмовляв... Що ти там про дівчат казав?

ТИТАРЕНКО. Я про одну тільки. Про ту, у якої істерика в їдальні почалася. Чи ви на обід не ходили?

ФЕДОРЧЕНКО. Я ще в столиці пообідав, поки ти скасовані електрички рахував. Вас усіх початку на обід повели, а я одразу — до адміністраторки. Просив тиху, приємну кімнату, натякнув — добре б одному... Чи їй теж хрін у борщі попався?!

ТИТАРЕНКО. Дався вам цей хрін! Симпатична молода дівчина. Я ще здивувався — їсть, наче сомнамбула. Вона неподалік від мене сиділа. А коли борщ принесли, раптом обличчя руками закрила, плечі затряслися... добре, що повели її.

ФЕДОРЧЕНКО. Хто повів?

ТИТАРЕНКО. Ну... інша дівчина...

ФЕДОРЧЕНКО. Теж молода?

ТИТАРЕНКО. Ну... так.

ФЕДОРЧЕНКО. Симпатична?

ТИТАРЕНКО (*розпаковує валізу*). Ну... так... Та де ж моя краватка?!

ФЕДОРЧЕНКО (*сміється*). Та що ти як дитина! Я ж казав: займай будь-яке ліжко — тільки не моє!

ТИТАРЕНКО (*здивовано*). Краватка... ліжко?.. Краватка — це... це галстук...

ФЕДОРЧЕНКО (*сміється із себе*). Ти диви — адже почав забувати!.. А взагалі... ти молодець — спостережливий. І найголовніше помітив. Симпатичні дівчата в нашому заїзді є!

ТИТАРЕНКО. Та й що?

ФЕДОРЧЕНКО. Те саме! Що ми отут з тобою, як два бовдури, час втрачаємо. А в нас його й так обмаль!

ТИТАРЕНКО. Тобто? Двадцять днів попереду...

ФЕДОРЧЕНКО. Спостережливий — і такий наївний? Ти що, двадцять днів розгойдуватися будеш?! Все вирішують швидкість і натиск — броня міцна, танки швидкі, а наші люди мужні та хоробрі!.. А то будеш собі потім зі злості що-небудь кусати — та пізно. Поки нас тільки двоє, так? Сьогодні електричок уже не буде, так? А завтра ще які-небудь йолопи прийдуть, підсунуть нам третього — й усе. Всі радощі казармового буття.

ТИТАРЕНКО. Адміністраторка казала, більше нікого підселювати не буде.

ФЕДОРЧЕНКО. Мені вона те ж саме сказала — второпав? Вона й третьому те саме скаже! А потім четвертому розкладачку видасть... Ох, душа ти наївна... тебе як звати?

ТИТАРЕНКО. Микола Спиридонович.

ФЕДОРЧЕНКО. Гаразд, Колю, будемо знайомі. А я Федорченко Андрій. І викати мені припини. Давай на ти. І просто Андрій. Але в офіційній обстановці — Андрій Роскомпартович.

ТИТАРЕНКО. Роскомпартович?

ФЕДОРЧЕНКО. А що, не подобається? Тата мого так звали — зрозумів? Героїчна епоха — не те що зараз, зрозумів? Кожне ім'я — пісня! Октябрина! Тракторина! Комінтерн! Роскомпарт!..

ТИТАРЕНКО. Ні... ну, незвично — та й що? Роскомпартович. Мабуть, для когось навіть актуально. Знову... Але ж це, напевно, там?..

ФЕДОРЧЕНКО. Та й що? А я й тут хочу спробувати: найголовніше — не Капеересович. Все життя не признавався. Казав — Ростиславович. А зараз — інша справа: Роскомпартович я! Коротше, в офіційній обстановці не переплутай.

ТИТАРЕНКО. У якій — офіційній?

ФЕДОРЧЕНКО. Буде, Миколо, буде й офіційна. Ти розміщуйся поки. Тільки речі не розкидай. Щоб порядок мені, второпав? А я на розвідку й усе інше беру на себе. (*Надягає піджак, знімає з вішалки пальто.*)

ТИТАРЕНКО. Андрію Роском-м-м... Андрію, ви... ти... Навіщо ці жарти, Андрію?! Я відпочивати приїхав! Відпочивати!!!

ФЕДОРЧЕНКО. Та пішов ти до дідька! Ось відсьогодні й почнемо. Відпочивати! А відпочинок, Колю, це... Не перебивай! Механіка проста... Ти хто за фахом?

ТИТАРЕНКО (*похмуро*). Інженер.

ФЕДОРЧЕНКО. Що там у вашій інженерії найпростіше?

ТИТАРЕНКО (*крізь зуби*). Важіль. Архімеда.

ФЕДОРЧЕНКО (*у захваті*). Ні, ти зрозумів? Саме те! І беремо ми з тобою, виходить, цей важіль з потрібного кінця й, як голий Архімед, кричимо: «Еврика!»

ТИТАРЕНКО (*механічно*). «Еврика» значить «знайшов».

ФЕДОРЧЕНКО. У крапку! Диспозицію ще Архімед вигадав: знаходимо двох дівач, але таких, щоб, як ми, удвох в одній кімнаті мешкали, знайомимось, запрошуємо для продовження знайомства сюди. Потім з однієї я йду до їхньої кімнати, а ти із другою залишаєшся отут... Тільки, запам'ятай, я вибираю.

ТИТАРЕНКО (*механічно*). Кажуть, вибирає жінка...

ФЕДОРЧЕНКО. Та яка різниця! Ти тільки тій, що вродливіша, не заважай вибирати!

ТИТАРЕНКО. А потім що?

ФЕДОРЧЕНКО. А це вже друге питання! Як казав один дивак у кепці, (*навмисно гаркавлячи*) головне, товариші, — уплутатися до бійки, а там розтин покаже.

ТИТАРЕНКО. Охолонь, Роскомпартовичу! Я ж сказав — я відпочивати приїхав.

ФЕДОРЧЕНКО. І правильно сказав! Для того і їдуть до турбаз — від-по-чи-ва-ти! Від роботи, хай її чорти роблять, від дружин, щоб вони були здорові, від чоловіків-паразитів!.. Відпочити, розслабитися, розрядку собі дати... Навіщо мужик до турбази рветься?..

ТИТАРЕНКО. Роскомпартовичу! Роби що завгодно, але мене у свої забавки не втягуй!!!

ФЕДОРЧЕНКО. Та які ще мої «забавки»?

ТИТАРЕНКО. Будь-які!!! Відпочинок, розрядка, секс!.. Хоча... сексу в нас немає...

ФЕДОРЧЕНКО. Ой, Колю!.. Секс у нас є! І завжди був! Тільки умов для нього не було. От розумні люди й вигадали: турбази, будинки відпочинку, санаторії... Ні, санаторії — це для хворих. Щоб вони цим під наглядом лікаря займалися. А нам — турбази! Де відпочивають вільні чоловіки й вільні жінки у вільних умовах нині вільної країни.

ТИТАРЕНКО. Все, Роскомпартовичу! Я не ханжа, іди в розвідку, хапайся за важелі, кидай танки на ворога... Без мене! Мені й у тилу добре.

ФЕДОРЧЕНКО. Колю, ти мужик чи ні?!

ТИТАРЕНКО. І ти туди ж! Мужик, не сумнівайся.

ФЕДОРЧЕНКО. Одружений?

ТИТАРЕНКО. Одружений.

ФЕДОРЧЕНКО. Дружину кохаєш?

ТИТАРЕНКО. Не твоя справа!

ФЕДОРЧЕНКО (*вішає пальто, сідає на ліжку*). Ні, Миколо, отут ти не правий. Тепер і моя. От і перевіриш почуття... у бойових умовах. А я тобі в цьому просто зобов'язаний допомогти.

ТИТАРЕНКО. Та з чого?!

ФЕДОРЧЕНКО. А з того, що людина людині — друг, товариш і брат, як у моральному кодексі було написано. От і розберешся — є любов чи ні. Тому що любов, Колю, це в житті — найголовніше.

ТИТАРЕНКО. Ти, вибач, як жінка, міркуєш...

ФЕДОРЧЕНКО. А я в них (*сміється*) і вчився, Колю! Як кажуть, з дитячого садка. Я тільки восьмий клас закінчив, а отут — сюрприз! — усі школи на одинадцять років перевели. Якого дідька, гадаю, щоб зайвий рік мучитися?! Раз-два — й до механічного технікуму документи подав. А на паралельному потоці — бухгалтерки майбутні. Ой, дівки!.. Кров з молоком! І у всіх на умі — ах, любов, любов, любов... Найголовніше в житті...

ТИТАРЕНКО. Робота — головне. Кар'єра...

ФЕДОРЧЕНКО. Для мужика. Тільки яка, якщо любові немає, Колю, робота й кар'єра — навіть для мужика? Я через цю любов ледь з технікуму не вилетів. Каявся я, Колю, не повіриш!.. А знаєш, що їх переконало? Що мого тата його батьки Роскомпартом назвали: я, кажу їм, з правильної родини, а що занесло — каюся! Більше не повториться! Буду жити за моральним кодексом будівника комунізму!

ТИТАРЕНКО (*з несподіваною зацікавленістю*). І жив?

ФЕДОРЧЕНКО (*голосом Копеляна — зі старого, ще не розфарбованого фільму «Сімнадцять миттєвостей весни»*). У зв'язках, що ганьблять його, помічений не був. (*Обоє сміються*.) А тільки технікум закінчив — повістка, до армії. Ну що, гадаю, три роки — тоді ще три роки служили — цуцику під хвіст? І як рвонув з копита зі своєї Умані...

ТИТАРЕНКО. Втік?..

ФЕДОРЧЕНКО. Ображаєш, Колю. На будівництво століття поїхав! Сибір! Залізниця Абакан — Тайшет. Про неї навіть у «Піонерській правді» писали... Хоча... ти тоді ще навіть «Барвінок» не читав. І яка в мене там любов була! Уявляєш?.. Вона помічниця куховарки. А мене бригадир приставив за вантажника — продукти до їдальні підвозити. І от дивлюся я на неї... Якщо її — просто зараз! — не полюбити, пропаде дівка! Та і я теж... Куховарка кричить — час, іди двері відчини, Анюто. А я — за нею. А там, якщо двері відчинені, між дверима й стінкою така пазуха... Ми двері відчинили, стали в тій пазусі. Вона лівою рукою ручку дверей тримає, щоб яка-небудь макака не смикнула здуру, правою рукою мене за шию обійняла, й ми... Уявляєш?! Робоча їдальня! Дві тисячі роботяг у ці двері пожерти рвуться! А ми... за цими дверима!..

На стіні раптово оживає репродуктор — голос Отелло: «Вона мене за муки полюбила...»

ТИТАРЕНКО (*захекався*). Роскомпартовичу, я тебе прошу...

ФЕДОРЧЕНКО. Все, Колю, все! Недовго музика грала — й там знайшли. І тікати вже нікуди — й так Сибір. Ну... приїхав до військкомату... І з порогу — хочу до офіцерського

училища. Вони кажуть — до якого? Я й ляпнув перше, що до голови прийшло, — до танкового. Думав, засиплюся на іспитах — а все хоч не одразу ать-два. Та ні, проскочив. І технікум мій в пригоді виявився! А потім — чотири роки...

ТИТАРЕНКО (*глумливо*). Казарма! Монастир!..

ФЕДОРЧЕНКО. Колю, ти чого?! У нас і вихід до міста був вихідними. І вечори танців — до клубу училища дівчат пускали! А коли польові заняття починалися... Так і там! В офіцерській їдальні — і куховарки, і подавальниці... А коли лейтенантом прибув до частини, мені одразу квартиру дали. Все одно, кажуть, незабаром одружишся...

ТИТАРЕНКО. Так одразу — квартиру?!

ФЕДОРЧЕНКО. А чому ні? Я до Забайкальського військового округу потрапив. Військове містечко. Після хрущовських скорочень — квартир хоч греблю гати. Танки майже всі законсервовані. Ті, кого звільнили, роз'їхалися... Добре, що розуму вистачило, щоб танки під газовий різак не пустити, як літаки, — щось там зметикував Микита Сергійович, що друзі-китайці поруч. А за два кілометри — будинок відпочинку, біля озера. І от вихідного дня одягаєш цивільне — й до пляжу. Вибираєш вродливу дівачу, лягаєш поруч. А коли зовсім вже сонечко припече: «Пива б зараз...» А вона — пересохлими губами: «Звідки тут пиво?» А в нас у гарнізоні пиво завжди було. Я завчасно пляшок із десять купував і до холодильника ховав... «А дозвольте я вас пригощу...» І начебто й праві командири, але... а навіть одружуватися, якщо й так добре?!

ТИТАРЕНКО. Роскомпартовичу! Але... це ж неправильно!

ФЕДОРЧЕНКО. А мабуть, Колю, у мене такий особистий протест був! Проти тієї системи! Індивідуальний!

ТИТАРЕНКО. І груповий?..

ФЕДОРЧЕНКО. Колю! Не плутай божий дар з яєчнею! Я — майстер парного розряду. У мене, Колю, принципи.

ТИТАРЕНКО. Скажи ще — ідеали!

ФЕДОРЧЕНКО. Так, ідеали! Ідеали особистої свободи. Неправильно, кажеш?.. Мабуть, і неправильно, Колю, але... але добре!..

ТИТАРЕНКО. Кому?!

ФЕДОРЧЕНКО. Заспокойся, Колю, їм — теж! Ти очі їхні коли-небудь бачив?

ТИТАРЕНКО. Щодня.

ФЕДОРЧЕНКО. Хай тобі грець!.. Скажи ще — на роботі! Або в тролейбусі! Ти очі їхні бачив? Це ж таке світло!..

ТИТАРЕНКО. У темряві?..

ФЕДОРЧЕНКО. Так, Колю, важкий випадок... (*Пауза.*) Добре, потім поясню. Просто... таке світло побачити — ну, розумієш... Воно, мабуть, три секунди всього — а за них... за ці три секунди пів життя віддати не шкода. Зовсім інше обличчя. І ніхто — його тільки ти бачиш, зрозумів? Ти що, вирішив, я покидьок, так?! А я їх кохав, Колю. Нехай один вечір — але кохав. Один вечір радості людині подарувати — гадаєш, мало?!

ТИТАРЕНКО. А якщо немає цього світла? Якщо це жінка така — без світла?!

ФЕДОРЧЕНКО. Немає таких жінок, Колю! Не буває. А якщо буває — з мужиків треба питати! Жінки... вони ж такі... любити їх треба, Колю... Всіх! І кожно!

ТИТАРЕНКО. Так, напевно... любити...

ФЕДОРЧЕНКО. Почекай! Це ти зараз від себе говориш? Чи теоретично?

ТИТАРЕНКО (*похмуро*). Від себе.

ФЕДОРЧЕНКО. Все, Колю, переконав!

ТИТАРЕНКО. Ти про що?

ФЕДОРЧЕНКО. Про те саме! Кого, гадаю, бог послав? Мабуть, він із цих?.. Яким не жінки потрібні? Як їх зараз називають — зелені, чи як?.. Знаєш, мені вже й за себе моторошно стало...

ТИТАРЕНКО. До дідька, Роскомпартовичу! (*Обоє сміються.*)

ФЕДОРЧЕНКО. Любив я їх, Колю. І, скільки сил вистачить, буду любити. Знаєш, у мене одного разу навіть у літаку любов була...

ТИТАРЕНКО (уїдливо). Не в танку?

ФЕДОРЧЕНКО. Ну! У танку якраз простіше всього! А якщо в потягу?.. Не перебивай. А отут у літаку...

ТИТАРЕНКО. Там же пасажири...

ФЕДОРЧЕНКО. А нічний рейс був. І салон напівпорожній... Пасажири — сплять. Стюардеси сплять. А ми з нею перезирнулися... Підемо, кажу їй тихенько, до кінця салону, там крісла порожні...

ТИТАРЕНКО (знову захекавшись). Де тільки в тебе не було!..

ФЕДОРЧЕНКО. Так, Колю, тільки на турбазі не було. Отут у мене прокол!

ТИТАРЕНКО. Чому?

ФЕДОРЧЕНКО. А вперше на турбазі я. І от час гаю із тобою!

ТИТАРЕНКО (сердито). Не гай!

ФЕДОРЧЕНКО. І не буду! (Бере пальто.) Діємо за попередньо погодженим планом!

ТИТАРЕНКО. Роскомпартовичу, ну не можу я... не можу я отак...

ФЕДОРЧЕНКО. І не треба. Всіх справ — посидиш із нами за компанію. А коли я піду... ну, ще посидиш... з тією, яка залишиться... Потім спати укладеш. У моє ліжко. Все.

ТИТАРЕНКО. А...

ФЕДОРЧЕНКО. Слухай, геніальна ідея! Розіб'юся, а другою буде та, яка в їдальні ридала. Вона ж після першої чарки знову ридати почне! У нас із першою й привід буде піти. А тобі лише потрібно буде її по голівці погладити й спати укласти.

ТИТАРЕНКО. Роскомпартовичу!..

ФЕДОРЧЕНКО. Заспокойся, Колю! Цнотливість твоя не постраждає. Ну переночуєш одну ніч... Ну, вважай, що ти зі мною й переночуєш. Просто у моєму ліжку буде жінка спати — й все. А ти вважай, що це я сплю — яка тобі різниця? Тебе ж це ні до чого не зобов'язує. Ти в потягу до одного купе з жінкою потрапиш — тебе це до чого-небудь зобов'язує?! Ти просто спиш! Сам по собі — так? Тут — не те ж саме?! Те ж! Але, якщо та, яка тут залишиться, до тебе сама липнути почне... А ти їй яку-небудь байку розкажи! Наприклад, на Півночі служив, що-небудь там собі відморозив. Або після операції ти. Або... (Федорченко швидко одягається й вискакує з кімнати.)

Титаренко відчиняє валізу. Смикається — на стіні знову оживає репродуктор:

«Шановні відпочивальники! Адміністрація турбазі вітає вас із прибуттям і початком відпочинку. З розпорядком дня ви можете ознайомитися у своїх корпусах. Запрошуємо записуватися до екскурсій і триденного лижного походу. Ви прослухали оголошення адміністрації турбазі. Приємного вам відпочинку». *Титаренко зачиняє валізу. Репродуктор перемикається на якусь радіопрограму:*

«Сьогодні президент України Леонід Макарович Кравчук провів телефонну розмову з президентом Росії Борисом Миколайовичем Єльциним щодо Чорноморського флоту...»

Клацає тумблер. Радіо змовкає. У тиші лунає стукіт крізь скло дверей до тераси. На мить знову вмикається репродуктор: лунають перші такти бетховенського «стукоту долі» (Бетховен Симфонія №5 c-moll 1 ч., «тема долі»). Титаренко щось намагається показати крізь скло, потім повертає засувку, відчиняє двері. З'являється жінка років тридцяти — у темних окулярах і з незапаленою цигаркою в руці. Це Валентина.

ТИТАРЕНКО. Нічим не можу допомогти. Не курю.

ВАЛЕНТИНА. Як цікаво! А я теж можу українською...

ТИТАРЕНКО. Та й що? Сирників однаково нема. Не курю.

ВАЛЕНТИНА. І правильно. Я теж давно хочу кинути... А подивитися можна?

ТИТАРЕНКО. На що?

ВАЛЕНТИНА. У вас такий корпус цікавий. Вийшла на прогулянку — раптом бачу: такий корпус цікавий.

ТИТАРЕНКО. Слухайте, холодно. Не знаю, заходьте, чи як?

ВАЛЕНТИНА *(входячи)*. Ви через ці двері ходите?

ТИТАРЕНКО. Ні, через ті. Ці, напевно, літні. Навіть дивно, що відчинилися.

ВАЛЕНТИНА. Усе одно зручно. Коли хочеш — пішов, коли хочеш — прийшов. Нікому не доповідаєш!

ТИТАРЕНКО. А у вас хіба не так?

ВАЛЕНТИНА. У нас... З дивачкою цією до одної кімнати не потрапила — й на тому спасибі.

ТИТАРЕНКО. З якою дивачкою?

ВАЛЕНТИНА. Яка в їдальні відзначилася. Ви не бачили?

ТИТАРЕНКО. У їдальні? Бачив... А вона насправді чухонка?

ВАЛЕНТИНА. А яка різниця?

ТИТАРЕНКО. Дійсно...

ВАЛЕНТИНА. Пощастило! За столом поруч опинилася. Дивлюся, давиться від салату — ледве з'їла. А над борщем — сльози. Спасибі Вірі, вивела її.

ТИТАРЕНКО. У неї щось трапилося?

ВАЛЕНТИНА. Горе-нещастя! Уявила собі, що турбаза ця — ледве не в столиці. Десь на Хрещатику. Чи в профкомі їй три короби набрехали. Препогані, напевно, на цій турбазі справи, якщо вже так путівки людям нав'язують. Я ще в автобусі помітила: коли від станції від'їхали, ця дивачка ще нічого була. А як на трасу виїхали та два села без зупинки — отут, дивлюся, вона неначебто дерев'яніти стала. А на борщі... Гаразд, дасте дамі прикурити?

ТИТАРЕНКО. Я не курю. Мабуть, у сусіда сірники є? А він пішов.

ВАЛЕНТИНА. Вас отут трое?

ТИТАРЕНКО. Двоє. Обіцяли більше нікого не підселювати.

ВАЛЕНТИНА. Розкішно!

ТИТАРЕНКО. Розкішно... *(Зненацька.)* Влаштує він мені розкішне життя. Не встиг приїхати, помчався жінку шукати.

ВАЛЕНТИНА. Яку?

ТИТАРЕНКО. Будь-яку. У нього теорія така. Будь-якій жінці потрібна любов. Він може її дати. Все, кінець цитати.

ВАЛЕНТИНА. Цікаво... А який він із себе?

ТИТАРЕНКО. Ніякий. *(Вибухає.)* Не знаю, що він і кому дати може.

ВАЛЕНТИНА *(сміється)*. Це ви даремно, немає таких чоловіків, щоб нічого жінці дати не могли. А якщо бувають... самі жінки й винуваті!.. А ти навіщо приїхав?

ТИТАРЕНКО. Навіщо? *(Раптом говорить з інтонацією Федорченка.)* А навіщо мужик до турбази рветься?

ВАЛЕНТИНА *(сміється)*. Ні, навіщо?

ТИТАРЕНКО. А ви навіщо?

ВАЛЕНТИНА. Я? Заміж вийти.

ТИТАРЕНКО. Як це?

ВАЛЕНТИНА. Ну, як всі, напевно. Я ще жодного разу не виходила.

ТИТАРЕНКО. І за кого?

ВАЛЕНТИНА. А я ще не вибирала. Подивлюся спочатку.

ТИТАРЕНКО. І звідки ви така?

ВАЛЕНТИНА. Яка?

ТИТАРЕНКО. Ну... така...

ВАЛЕНТИНА *(швидко йде до дзеркала)*. Яка така?

ТИТАРЕНКО. Ну... звідкіля.

ВАЛЕНТИНА. А... *(махає рукою убік вікон)* звідтіля. З-за кордону. З Княж-Острова.

ТИТАРЕНКО. А сюди як потрапили?

ВАЛЕНТИНА *(знижує плечима)*. Бартер...

ТИТАРЕНКО *(розглядає Валентину)*. Цікавий бартер!

ВАЛЕНТИНА. Ні, це не я — бартер. Путівки — бартер! Наше підприємство за щось бартером отримало.

ТИТАРЕНКО. А у вашому Княж-Острові мужиків немає?

ВАЛЕНТИНА. Бачила б я їх усіх!.. Тих, що кращі, вже розібрали. А ті, що залишилися... Дурепа я була, не одразу зрозуміла... Ні, а ти навіщо приїхав?

ТИТАРЕНКО. П'єсу писати.

ВАЛЕНТИНА. Яку п'єсу?

ТИТАРЕНКО. Таку. *(Сміється, показуючи на її цигарку.)* Неначебто про сірники.

ВАЛЕНТИНА. Які сірники?

ТИТАРЕНКО. Які усім замість дріб'язку на решту втулювали. Коли в нас ще дріб'язок мідний був.

ВАЛЕНТИНА. І як ти про це будеш писати?

ТИТАРЕНКО. Ну, як всі, напевно. Я ще жодного разу не писав.

ВАЛЕНТИНА. А всі як пишуть?

ТИТАРЕНКО. У принципі просто. Пишеш ім'я персонажа. Ставиш крапку. Потім — те, що він сказав. Потім — ремарку. Потім — ім'я іншого персонажа й що він сказав. Ось так, репліка за реплікою — виходить діалог.

ВАЛЕНТИНА. А ремарка — це що? Я думала, що квиток безплатний.

ТИТАРЕНКО. Безплатний — контрамарка. А ремарка — слова від автора.

ВАЛЕНТИНА. І що виходить?

ТИТАРЕНКО. Та що завгодно! От наприклад. Ремарка: кабінет у Кремлі, входить Володимир Ілліч.

ВАЛЕНТИНА. Володимир Ілліч? Той самий?

ТИТАРЕНКО. Той. Далі з абзацу: Володимир Ілліч. У дужках: задумливо. Крапка. Тепер репліка: Фелікс Едмундович. Знову ремарка: входить Фелікс Едмундович.

ВАЛЕНТИНА *(із сумнівом)*. Це твоя п'єса така?

ТИТАРЕНКО. Ні, це не моя. Ну... вважай, це Погодін, «Кремлівські куранти». Бачила?

ВАЛЕНТИНА. Так. У телевізорі.

ТИТАРЕНКО. Почекай, зараз ще репліку вигадую! Зараз!.. Володимир Ілліч... каже... «Погано працюєте, Феліксе Едмундовичу. Навіть куранти полагодити не можете! Приїде який-небудь іноземець, приміром, як я геніально передбачаю, Герберт Веллс, а на Червоній площі безпритульний поцупить у нього годинника — як Герберту Веллсу довідатися, котра година?»

ВАЛЕНТИНА. Це що, комедія?

ТИТАРЕНКО. Трагедія. Тільки веселенька! Останній інженер, який ще не забув, чому його навчали, сірники продає. Чека хапає інженера, але везе не до Луб'янки — до Кремля! Безодня гумору. Він думав — до Луб'янки! Глядачі ридають від сміху. Вони теж думали — до Луб'янки. А виявляється — куранти лагодити. За іншими інженерами, щоправда, ніхто не посилає. Інші нехай продовжують. Що вони там продають? Сірники? Мило? Пральний порошок? А куранти — всі бачать!..

ВАЛЕНТИНА *(із сумнівом)*. І навіщо ти про це пишеш, якщо Погодін вже написав?..

ТИТАРЕНКО. Ні, мою п'єсу ще написати треба. Теж комедія, між іншим. Вчорашній конструктор сідає за п'єсу. І думає, як йому пощастило! Не на ринку, не на біржі — у газеті, до редакції взяли. Пише... Тільки чим більше пише, тим менше може сказати. Парадокс якийсь! Ви що, хочете туди, назад? Ні, я не хочу. Я вперед хочу!.. А куди вперед? Заводи не працюють, інженери на ринках торгують, начальство по закордонах шастає...

ВАЛЕНТИНА. І наше шастає! А завод місяцями простоює. Зате повертаються на автівках.

ТИТАРЕНКО. Так. Головне, щоб куранти йшли. І все гаразд: їхній час!

ВАЛЕНТИНА. Так ти тут п'єсу будеш писати?

ТИТАРЕНКО. А більш ніде. Це... я навіть не знаю, що це. Раптом прокидаєшся серед ночі... Якісь слова в голові... А отут путівка... Дешева... І профспілка розщедрилася — п'ятдесят відсотків сплатила...

ВАЛЕНТИНА. А ти звідкіля?

ТИТАРЕНКО. Яка різниця? Не з-за кордону...

ВАЛЕНТИНА. Так... тепер у вас незалежна держава... Вже й кордон є...

ТИТАРЕНКО. Справжній?

ВАЛЕНТИНА. Ні... майже ні... прикордонник у паспорт подивився — та й усе... Але митниця!.. Уяви собі — митник хотів мої парфуми захапати! Сказав — контрабанда!.. І гроші не такі, як у нас...

ТИТАРЕНКО. Ну... так. І кордон, і гроші... *(Дістає з кишені, кидає на стіл.)* Оце в нас зараз — гроші.

ВАЛЕНТИНА *(із цікавістю бере в руки, читає)*. Сто тисяч купонів. Ось як! Ти що, мільйонер?

ТИТАРЕНКО. У нас уже всі мільйонери. Ну... у кого робота є. І коли за неї платять.

ВАЛЕНТИНА. Мільйонери... Добре живете!

ТИТАРЕНКО. Папірці!

ВАЛЕНТИНА. Але у вас з ними, напевно, й купити щось можна...

ТИТАРЕНКО. Кожного дня все менше. От про це я написати хочу! Ламається все навколо, а ми — як страуси!.. У нас ці фантики, якщо хочете знати *(запинається, але наважується й договорює)*, у вокзальних вбиральнях на підлозі валяються.

ВАЛЕНТИНА. Як це?

ТИТАРЕНКО. А так. Якщо вже туалетний папір дорожчий, ніж ці папірці. Вбиральні зараз скрізь платні. За вхід — сплачуй. Туалетний папір потрібен — окремо сплачуй! А народ одразу прораховує: якщо не платити — дешевше вийде!..

ВАЛЕНТИНА *(жахаючись)*. А потім прибиральниці ці папірці збирають...

ТИТАРЕНКО. Може бути...

ВАЛЕНТИНА *(гидливо кидає гроші на підлогу й мчить до вмивальника)*. Ось це звідки! Від вас пішло — відмивати брудні гроші!..

ТИТАРЕНКО *(сумно сміється)*. Ні, ці, напевно, ще не занадто брудні. Поки ще дорожчі за туалетний папір...

ВАЛЕНТИНА. А все одно руки помити хочеться!

ТИТАРЕНКО. А у вас інакше? Ви розкажіть — мабуть, я до п'єси вставлю. Але... а з чого інакше, якщо навіть справжнього кордону нема...

ВАЛЕНТИНА. Це, напевно, поки. А потім... попливемо в різні боки, як у морі кораблі...

ТИТАРЕНКО. Не знаю. Напевно, й через двадцять років будемо плавати в одній ополонці, як... у морі кораблі... Хоча... Хто знає, що там далі...

ВАЛЕНТИНА *(вона вже заспокоїлася)*. Слухай, а що ти потім із цією п'єсою робити будеш?

ТИТАРЕНКО. Ну... спробую до театру запропонувати. Хоча не знаю... мені здається, й театри гинуть. Одне телебачення залишилося. А тримається тільки рекламою! Кожні двадцять хвилин — тампакси, цукерки, памперси, засоби від поту, все впереміжку. Після цього ніякої цукерки не захочеш. Мабуть, і театри так само виживати почнуть? Гамлет кричить: «Бути чи не бути?» А з-за лаштунків вискакують крем'язні здоровили й репетують: «Якщо ви скористаєтеся нашим засобом від поту... від дурного запаху з рота... від прищів... від діареї... від...» Від чого там ще?.. Мабуть, і не потрібна нікому моя п'єса? Тільки я все одно напишу. Це як божевілля якесь — пиши!

ВАЛЕНТИНА. Слухай, і у мене так було — божевілля якесь! Ремонт я у себе в кімнаті затіяла. Так штукатурку до самого бетону зняла. Бетон нерівний — а я його наждачкою! Місяць пилюкою дихала! Сама думаю: дурепа, навіщо ти це робиш? Але шліфую, шліфую, шліфую... А що — робоча кістка! Зате потім шпалери приклеїла — гладенько, як яйце. Я й матері в кімнаті хотіла так зробити, але вона не дала.

ТИТАРЕНКО. Ви вдвох з матір'ю живете?

ВАЛЕНТИНА. Так. Мій батько всім Радянським Союзом від аліментів бігав. Я його й не пам'ятаю майже. Мабуть, згорів давно від горілки. Зате в кімнаті одразу просторіше стало... От я й надумала (*пауза*)... до турбази поїхати.

ТИТАРЕНКО. Зараз за цим треба до турбази їхати? По-іншому не можна?

ВАЛЕНТИНА. Як? Шлюбне оголошення дати? Щоб усілякі пройдисвіти кинулися? Ні, я й сама можу вибрати! А що? Я вільна жінка. Тільки от де вона в мене, ця свобода. А п'єсу ти не про те пишеш!

ТИТАРЕНКО. А про що треба?

ВАЛЕНТИНА. Про кохання!

ТИТАРЕНКО. А... ну так! У нас сімдесят років тільки про куранти писали. Навіть якщо про кохання — ні, знову про куранти! Про куранти писати неважко... Це ж не про любов...

ВАЛЕНТИНА. Чому? Сам казав: слово за слово...

ТИТАРЕНКО. Ну так! Репліка за реплікою. Поки не напишеш: кінець. Або — завіса. Деякі пишуть: завіса. Не в словах справа.

ВАЛЕНТИНА. А в чому?

ТИТАРЕНКО. У людях. Що ними рухає? Приміром чоловік і жінка. Удвох в одній кімнаті. Ще незнайомі. А потім опиняються один в одного в обіймах. Як це раптом відбувається?

ВАЛЕНТИНА. А так само — слово за слово.

ТИТАРЕНКО. Так просто? (*Сміється.*)

ВАЛЕНТИНА. А навіщо мудрувати? От ти мені кажеш: у вас гарні очі.

ТИТАРЕНКО. У вас... Звідки мені знати, які у вас очі?

ВАЛЕНТИНА. Отже! На прохання трудящих — знімаю! (*Знімає окуляри.*) Ну, кажи.

ТИТАРЕНКО. У вас гарні очі. (*Пильно вдивляється в очі Валентини.*)

ВАЛЕНТИНА. І все?

ТИТАРЕНКО. А що ще?

ВАЛЕНТИНА. Ти ж письменник! Вигадай! Ну, про парфуми мої скажи. Я через них усе місто оббігала.

ТИТАРЕНКО. Дійсно. Парфуми неймовірні...

ВАЛЕНТИНА. Ну хто так хвалить? Як ти можеш на відстані відчутти?

ТИТАРЕНКО. Ваші парфуми на всю кімнату тхнуть.

ВАЛЕНТИНА. А ти прикинься, що вловив тонкий аромат... підійди ближче...
нахилися... Ну, кажи: які чудові парфуми!

ТИТАРЕНКО. Можна вас поцілувати?

ВАЛЕНТИНА (*сміється*). Це ти від свого сексуально стурбованого сусіда заразився?

ТИТАРЕНКО. Ну... Ні... Не знаю... Можна вас поцілувати?

ВАЛЕНТИНА. А ти зрозумів, навіщо я приїхала?

ТИТАРЕНКО. Зрозумів.

ВАЛЕНТИНА. І що?

ТИТАРЕНКО. Хочу поцілувати.

ВАЛЕНТИНА. А в самого обручка на пальці!

ТИТАРЕНКО. Обручка?.. Ну й що? Це... неважливо... Це... Я ж не обручку хочу поцілувати!

ВАЛЕНТИНА. Ні, ні, тільки не це!

ТИТАРЕНКО. Чому?

ВАЛЕНТИНА. Не можна мене цілувати! Я можу з розуму зійти!

ТИТАРЕНКО. А я вже!

ВАЛЕНТИНА. Що вже?

ТИТАРЕНКО. Вже зійшов! Усе — цілую!

ВАЛЕНТИНА. Нізащо! (*Стрибає на стіл.*)

ТИТАРЕНКО. А я все одно хочу! (*Стрибає на стіл слідом за нею.*)

ВАЛЕНТИНА. Ніколи! (*Хапає стілець, ставить на стіл, стрибає на сидіння стільця.*)

ТИТАРЕНКО. Ну що мені зробити, щоб ви сказали «так»?! (*Хапає інший стілець, ставить на стіл поруч, стрибає на сидіння.*)

(*Зауваження. Автор не наполягає, що це рішення мізансцени — єдине, просто хоче показати, що воно може бути й гротесково комічним: приміром, жінка, побачивши мишу, здатна встрибнути й на стілець, і на стіл.*)

ВАЛЕНТИНА. Ну, будь ласка, не треба.

ТИТАРЕНКО (*жалісно*). Ну, будь ласка...

ВАЛЕНТИНА. Ну, цілуй. (*Цілує його сама.*)

ТИТАРЕНКО. У тебе дійсно гарні очі. (*Цілує.*) І парфуми. (*Цілує.*) Як тебе звати? (*Цілує.*)

Розсуваються декорації (стіни кімнати), Валентина й Титаренко опиняються просто на березі озера. Сонячне світло стає весняним і теплим, по-весняному співають птахи (втім, і це рішення, як і попередні й наступні, автор залишає на розсуд режисерів).

ВАЛЕНТИНА. Валентиною. А тебе?

ТИТАРЕНКО (*цілує*). Миколою. Колею. (*Знову цілує.*) А мені тебе от так Валентиною й звати?

ВАЛЕНТИНА. Як захочеш — так і зви.

ТИТАРЕНКО (*цілує*). А тобі як більше подобається?

ВАЛЕНТИНА. Мені все подобається, аби звали. Як захочеш — зви, як покличеш — я вже тут (*сміється, вивільняється з обіймів*). Досить, Колю.

ТИТАРЕНКО. Чому?

ВАЛЕНТИНА. Ну, тобі, напевно, писати треба. Писати, писати...

ТИТАРЕНКО. Ну... не тільки.

ВАЛЕНТИНА. А ще що?

ТИТАРЕНКО. Ну, лісом гуляти. Дихати. Сюжет обдумувати.

ВАЛЕНТИНА. І все?

ТИТАРЕНКО. Валю, я все зрозумів! (*Цілує.*)

ВАЛЕНТИНА. Відпусти! Хочеш, щоб я зовсім з розуму зійшла?

ТИТАРЕНКО. Хочу. Дуже хочу. Зійди, будь ласка!

З репродуктора крецендо лунає «тема долі», яку обриває дикторський текст:

«Шановні відпочивальники! Нагадуємо: до вечері залишилося пів години. Після вечері всіх запрошуємо до клубу на лекцію «Активний відпочинок — основа здорового життя». Після лекції — танці. Приємного вам відпочинку».

ВАЛЕНТИНА. От бачиш? (*Титаренко знову тягнеться з поцілунком, але Валентина вже зістрибнула зі стільця на стіл.*) А я ще кучері не зробила. (*Титаренко зістрибує слідом, але Валентина вже зістрибнула на підлогу.*) Все! Отримав своє — досить.

Стіни кімнати повертаються на своє місце: декорації й освітлення стають такими, як були раніше.

ТИТАРЕНКО. Все?!

ВАЛЕНТИНА. Тобі замало?

ТИТАРЕНКО. Замало!

ВАЛЕНТИНА. Добре. Зайди за мною після вечері. Корпус три, кімната три, не важко запам'ятати. Або ні — я сама до тебе прийду. Через ці двері (*виходить крізь двері на терасу*).

ТИТАРЕНКО (*вслід*). Так, так, приходь!

Збирає гроші з підлоги, ставить на місце стільці, починає розпаковувати валізу. Усе валиться в нього з рук. В інші двері входить Федорченко.

ФЕДОРЧЕНКО. Розпаковуєшся?! Дарма! Пакуй речі.

ТИТАРЕНКО. Навіщо? Чому?

ФЕДОРЧЕНКО. Надзвичайна подія, Колю! Директор турбази з касиркою втік. Котрій ми сьогодні гроші здавали. Разом з касиркою й грішми й втік, собака! Тебе ще не допитували?.. Мене вже допитали. Якщо до ранку не спіймають, відпочинок закінчений. У них у їдальні

харчів тільки на сніданок залишилося. От сніданком нагодують, до автобуса й — не плач, дівчисько, пройдуть дощі!..

ТИТАРЕНКО. Чортзна-що! Ти це серйозно?

ФЕДОРЧЕНКО (*регоче*). З першим квітня, Колю! Забув, яке сьогодні число? Я, якщо чесно, теж забув. (*Різко обриває сміх.*) Але нагадали!..

ТИТАРЕНКО (*з полегшенням*). Роскомпартовичу! А я повірив! З першим квітня! А виявляється, все гаразд...

ФЕДОРЧЕНКО. Не все, Колю, офіційна обстановка анулюється.

ТИТАРЕНКО (*обурений*). Знову розігруєш?! Ми ж усе вирішили. Йдеш на розвідку. Знаходиш. Йдеш.

ФЕДОРЧЕНКО. Йти нема куди, Колю. Ніяких умов! Серйозно. Дев'яності надворі, а у них отут і досі совдепія й ніякої свободи. Вони, виявляється, бабів менше ніж по шість штук не поселяють, зрозумів? Тому, до речі, в них і путівки копійчані.

ТИТАРЕНКО. Ну й що?

ФЕДОРЧЕНКО. А те, що за таким розкладом в адміністрації ніякого головного болю. Вони ж усі шість так і дивляться одна за одною. Одна тільки подумала, а п'ять уже насторожі. І все! У Багдаді все спокійно! Ніхто ні з ким не спить. Тому адміністрація спить спокійно.

ТИТАРЕНКО. А по двох їх не селять?

ФЕДОРЧЕНКО. По двох! Дві — вони зговоритися можуть. Але ж який контингент, Колю! У деяких чортенята з очей так і стрибають! Якщо таку — просто зараз — не полюбити, пропаде дівка! А умов немає!

ТИТАРЕНКО. Ну вигадай що-небудь! Ти до тієї, із чортенятами, а я...

ФЕДОРЧЕНКО. А ти? Отут з іншими п'ятьма? Ой, Колю, що з тобою до ранку буде!..

ТИТАРЕНКО. Ти що?!

ФЕДОРЧЕНКО. Нічого. Перше квітня, жарт. Вибач, якщо невдалий.

ТИТАРЕНКО. І нічого не можна зробити? Ну мізкуй, у тебе ж досвід!..

ФЕДОРЧЕНКО. Та досить, Колю... Я тобі отут наговорив... Ні, по молодості всяке було. А потім подумав — от так усе життя метеликом пурхати? Треба щось вирішувати. А отут — Ефіопія. І... Ти про «Вантаж-200» чув? А я не тільки чув — я віз. Свого кращого друга — «Вантаж-200». До Мінська. До родини. Усе честь по честі. Прапор схилений. Салют. Потім, коли пом'янули, коли всі розійшлися, дружина його плаче, я з нею на кухні сиджу — усе про нього розповідаю, який він друг був і мужик що треба. Поки не виплакалася вона. Застелила мені ліжко в сусідній кімнаті. А вночі... прийшла. Розумієш, у неї ж нікого — він тільки й був. Дві дочки маленькі в іншій кімнаті сплять. Вони ще і не зрозуміли нічого. Така у неї самотність... Я, думаю, останньою сволотою буду, якщо прожену її. І перед нею. І перед другом...

ТИТАРЕНКО. Мабуть, і неправильно, але ти, напевно, правильно вирішив.

ФЕДОРЧЕНКО. Але отут я й подумав: ну одружусь, а скільки жінок через це так і залишиться нещасними! Адже ж уся радість у житті — від них, від жінок!.. А сьогодні... Не знаю, Колю, мабуть, це знак? Зупинися, Федорченко, годі?.. (*Пауза. За вікнами розливається червоний півморок.*)

ТИТАРЕНКО (*приречено*). Виходить, тут сьогодні ночувати будеш?..

ФЕДОРЧЕНКО. Пішли вечеряти. Я, коли їм, краще мізкую (*виходить*).

Титаренко одягається. Стукіт у засклені двері. Входить Валентина.

ВАЛЕНТИНА. Ну як я? (*Знімає шапку.*)

ТИТАРЕНКО (*запалюючи світло*). Ну... непогано... Валю, а вас у вашій кімнаті номер три, вас скільки?

ВАЛЕНТИНА. Нас (*рачує про себе*)... шість. А що?

ТИТАРЕНКО (*обурено*). Вони ж навмисно так! Одна тільки подумала, а п'ять уже дивляться. Яке свинство!

ВАЛЕНТИНА. Ну й що? (*Цілує його.*)

ТИТАРЕНКО. Яка гидота! (*Валентина дивиться, не розуміючи.*) Що за гидоту ти куриш?

ВАЛЕНТИНА. Чому гидота? Гарні цигарки.

ТИТАРЕНКО. Однаково гидота. Ти й вдома куриш? Чи тільки на відпочинку?

ВАЛЕНТИНА. Курю. У моєї мами після грипу ускладнення виникло — нюх втратила, так я зачинаюся у вбиральні й курю. Вона не здогадується.

ТИТАРЕНКО. Пішла б ти краще зуби почистила.

ВАЛЕНТИНА (*сердито*). Та досить тобі! Мабуть, і почищу. Після вечері. Спочатку накурюся досхочу, потім зуби почищу, щоб ти не фиркав. Потім... Гарзд, будь тут після вечері, мабуть, побачимося. (*Виходить крізь двері на терасу.*)

ТИТАРЕНКО (*вслід*). Валю, обов'язково приходь!

Відчиняються інші двері. Швидко входить Федорченко.

ФЕДОРЧЕНКО (*наспівує*). Броня міцна, й танки трам-па-ра-ра, й наші люди трам-парам-парам, тарам-парам шикуються таксисти!..

ТИТАРЕНКО. Таксисти? Не танкісти?

ФЕДОРЧЕНКО. Тобі не однаково?! Коли нас у бій пошле товариш Сталін, і таксисти лавою підуть. Так... про що я? Таксисти, танкісти... Збив ти мене... А! От! Колю, можливі варіанти. Лист із фотографією прискорить знайомство. Ну, тріумфуй, залишаю тебе. Без слів, без жалю, без умов. На всю ніч залишишся. Один! Йди швидше вечеряти, а то удачу впустиш.

ТИТАРЕНКО (*радісно*). Знову розіграєш?!

ФЕДОРЧЕНКО. Ні, серйозно. Якщо тільки мене самого не розіграють. Я після вечері остаточно скажу.

ТИТАРЕНКО. Після вечері? А зараз?..

ФЕДОРЧЕНКО. Зараз ще не знаю. Але... цілком можливо, піду... на всю ніч.

ТИТАРЕНКО. А... куди?

ФЕДОРЧЕНКО (*сердито*). Не запитуй — дороги не буде!

ТИТАРЕНКО. Слухай, Роскомпартовичу, якщо жінка говорить чоловікові «може бути», це як розуміти?

ФЕДОРЧЕНКО. Тільки так — «так».

ТИТАРЕНКО. А якщо каже «так»?

ФЕДОРЧЕНКО. «Так» кажуть тільки ті, хто за гроші.

ТИТАРЕНКО. А якщо «ні»?

ФЕДОРЧЕНКО. Вона що, ворог собі, щоб «ні» казати?..

Титаренко хоче щось сказати, передумавши, надягає пальто, йде. Федорченко відчиняє дверцята шафи, щось там перекладає, йде слідом.

Стукіт у засклені двері. Пауза. Стукіт повторюється. Двері відчиняються. Входить Валентина. Бачить порожню кімнату. Іде до дверей, що ведуть до коридору. Намагається відкрити. Двері замкнені ззовні. Валентина прислухається. Тиша. Постоявши хвилину, виходить крізь двері на терасу. В інших дверях клацає замок. Входить Титаренко. Не знімаючи пальта, до чогось прислухається. Роздумує. Знімає пальто, сідає до столу. Чекає, поглядаючи на годинник і на засклені двері. Починає працювати репродуктор, перескакуючи з однієї радіопрограми на іншу:

Музика. Гуркіт.

ЧІТКИЙ ДИКТОРСЬКИЙ ГОЛОС. Генерал Руцькой повідомив, що має одинадцять валіз компромату на вищих держслужбовців Росії. *Гуркіт.*

Музика. Гуркіт.

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС (*нервово*). ...І мій хлопець скінчив просто в мене!

Гуркіт. Голоси поперх гуркоту.

1-й ГОЛОС (*зичний, ледь хрипливий*). Юнго, безлад в ефірі! Люди відпочивати приїхали, а ти їм що женеш?!

2-й ГОЛОС (*молодий, дзвінкий*). Що?! В мережу йде?! Зараз! (*Гуркіт зникає, залишаються тільки голоси.*) Петровичу, ти уявляєш, що Борис Миколайович заявив? Ранком прокинувся — і перша думка: ЩО ти зробив для України?

1-й ГОЛОС. Борис Миколайович? А з чого?..

2-й ГОЛОС. Мабуть, з горілки з перцем?!

1-й ГОЛОС. Дивно. Я його тільки-но бачив — мені він нічого такого... І тверезий... начебто... Коли це він тобі заявив?

2-й ГОЛОС (*зі сміхом*). Петровичу!.. Не наш Борис Миколайович! Тобто не Борис Миколайович, а Борис Миколайович — їхній президент! Я зараз по всіх радіопрограмах шукаю — мабуть, повторення буде?

1-й ГОЛОС. А він через що? Горілки з перцем прийняв?

2-й ГОЛОС (*зі сміхом*). І українським салом закусив!..

1-й ГОЛОС. Юнго! Відставити ці дурниці! Дозволяю на танці сходити.

2-й ГОЛОС. А потім чого?

1-й ГОЛОС. А канапа у нас отут навіщо?

2-й ГОЛОС. А ти, Петровичу?..

1-й ГОЛОС. А я — додому, відпочивати... Дідько, юнго, в тебе ще й тумблер не вимкнений!

Клацає тумблер, тиша. З коридору входить радісний Федорченко.

ФЕДОРЧЕНКО (*не роздягаючись і наспівуючи, відкриває шафу, щось розпикує по кишенях.*) Трам-па-ра-ра, виблискуючи сталлю, підуть машини у запеклий бій... (*Дивиться на електричну лампочку, що горить під стелею.*) Дивно, а в нас горить!

ТИТАРЕНКО. Що горить?

ФЕДОРЧЕНКО. Світло! Ти що, на танцях не був?

ТИТАРЕНКО. Там же лекція спочатку.

ФЕДОРЧЕНКО. Скасували. Замість лекції — одразу танці. Обіцяли від вечері й до упаду. А тільки народ у смак увійшов — електрика пропала!

ТИТАРЕНКО. І що тепер робити будеш?

ФЕДОРЧЕНКО. Ну що отут зробиш?.. (*Приречено.*) Знову на танці піду. І тобі раджу. Слухай наказ, Миколо! Кроком руш на танці!

ТИТАРЕНКО. Там же світла немає!

ФЕДОРЧЕНКО. А ми в темряві й без музики!.. Перше квітня, Колю!.. Все там гаразд, підемо!

ТИТАРЕНКО (*вагається*). Я... ні... я попрацювати вирішив. (*Дістає з валізи пачку паперів, кулькову ручку, сідає до столу, розкладає папірці.*)

ФЕДОРЧЕНКО. Яка ще робота на відпочинку?!

ТИТАРЕНКО (*крізь зуби*). Ти ж мені слова не даєш сказати! А я сюди, між іншим, приїхав п'єсу писати!

ФЕДОРЧЕНКО (*здивовано*). Ну тоді пиши, Шаляпін. Заважати не буду. Ціла творча ніч у тебе попереду (*виходить*).

ТИТАРЕНКО (*намагається зосередитися, але, почувши кроки або сміх, підхоплюється, підходить до дверей тераси, дивиться в темряву, відчиняє двері до коридору, знову намагається зосередитися, нарешті читає рукопис — кожного разу відволікаючись, коли чує сміх або кроки*). Секретар парткому: «Товаришу Сидорчуку, ви завжди були зразковим комуністом, виконували план, не робили прогулів. Але ситуація змінилася. Діяльність КПРС, ви знаєте, тепер під заборороною». — Сидорчук: «Іване Івановичу, що тепер з нами буде?» — Секретар: «Не хвилюйтеся. Репресій не буде. Комуністи, які не заплямували себе участю в державному перевороті, можуть жити спокійно. Я вас викликав... вибачте, я вас запросив, щоб вручити вам вашу облікову картку. Розпишіться отут, що ви її одержали». — Сидорчук: «А далі що — спалити?» — Секретар: «Ви можете її спокійно зберігати. Я ж сказав: репресій не буде». — Сидорчук: «А з вами що буде, Іване Івановичу?» — Секретар: «Я теж себе нічим не заплямував. Я, як і всі, нічого не робив — чекав, що буде далі». — Сидорчук: «От і

дочекалися...» — Секретар: «Товаришу Сидорчуку!.. — похопився, дивиться в облікову картку, міняє тон. — Усе гаразд, Миколо Миколайовичу, я тепер заступник директора із загальних питань. А ви, як і раніше, представник славетного робітничого класу. І мені, й вам немає в чому себе дорікнути». — Сидорчук: «Але далі як? Хто тепер буде здійснювати керівну й направляючу роль?» — Секретар: «Тепер, Миколо Миколайовичу, у нас демократія, свобода слова й свобода совісті. Треба просто жити по совісті, і все буде як треба». — Сидорчук: «І ніхто не буде направляти, керувати й захищати?» — Секретар: «Від чого — захищати, Миколо Миколайовичу?» — Сидорчук: «Я поки не знаю, але раптом знадобиться... ну, на майстра поскаржитися хоча б...» — Секретар: «Ну, ще профспілки є. Вони себе теж нічим не заплямували, а зайняли правильну вичікувальну позицію. Можете до профспілки скаржитися». — Сидорчук: «І на майстра? Але він теж член профспілки». — Секретар: «Але раніше ви не боялися скаржитися, коли він був членом КПРС?» — Сидорчук: «Але тоді мене КПРС і захищала. А йому ви теж вручили облікову картку?» — Секретар: «Як і вам. До речі, якщо діяльність компартії буде коли-небудь відновлена, ви маєте право на членство в ній. Як і у будь-якій іншій партії». — Сидорчук: «Але якщо партій буде багато, яка з них буде нас захищати? До якої з них можна буде скаржитися?» — Секретар: «Ну, якщо на майстра, то можете й до мене — бо я тепер заступник із загальних питань...»

Знову (і знов-таки — на розсуд режисерові) розсуваються стіни кімнати, відкриваючи танцювальну залу клубу. Танці в розпалі. Гримить музика. На першому плані витанцьовує у захваті Федорченко. І тільки Титаренко, самотній і апатичний, залишається осторонь від цього свята життя... Стіни кімнати повертаються на своє місце: декорації й освітлення стають такими, як були раніше. Тиша.

ТИТАРЕНКО. Що за нісенітницю я написав?! (Мне сторінку, шпурляє її на підлогу, знову прислухається до кроків і сміху за вікнами, бере ручку, пише на новому аркуші.) Вона сказала, чекай тут, я прийду після вечері... (Мне й шпурляє на підлогу й цю сторінку, пише.) Якщо жінка сказала «може бути»...

Відчиняються двері з коридору. Титаренко радісно підхоплюється. До кімнати ввалюється майже щасливий Федорченко.

ФЕДОРЧЕНКО. Як успіхи, Езоп?

ТИТАРЕНКО. Танці скінчилися?

ФЕДОРЧЕНКО. Ще ні. Раджу піти, поки ще не всі до упаду. Це я вже відтанцював.

Візьму дещо й іду на всю ніч, як і обіцяв.

ТИТАРЕНКО. Знову — перше квітня?

ФЕДОРЧЕНКО. Ні, цілком серйозно.

ТИТАРЕНКО. Тоді... я зараз. За хвилину! (Хапає з вішалки пальто, вибігає.)

ФЕДОРЧЕНКО. А за хвилину можна й не встигнути!

ТИТАРЕНКО. Та відчепися! Сам розберуся!

Федорченко дістає з шафи сумки, пляшки, закуски, пластмасові стопочки, складає в одну сумку, швидко чистить зуби над раковиною вмивальника, йде.

Входить Титаренко. Дивиться на засклені двері. Не знімаючи пальта, сідає біля столу.

Знову зненацька починає говорити репродуктор:

1-й ГОЛОС (жіночий). Як тут цікаво! Це справді бойова радіорубка?..

2-й ГОЛОС (голос «юнга» з попереднього епізоду). Як на есмінці!

1-й ГОЛОС. Як цікаво! А канапа навіщо?

2-й ГОЛОС. А щоб радист міг відпочити без відриву від ефіру. Дідько! Тумблер!

Клацає тумблер, тиша. Титаренко підхоплюється. Відчиняє засклені двері. Зачиняє. Відчиняє двері до коридору. Зачиняє. Дивиться на годинник. Сідає до столу, пише. Кладе голову на руки. Пригасає світло. Відчиняються засклені двері. Входить Валентина. Підходить до Титаренка. Гладить його волосся. Титаренко підіймає голову, дивиться на Валентину, встає. Вони обіймаються. З репродуктора починає звучати повільне танго. Титаренко й Валентина танцюють. Не припиняючи танцю, цілуються. Валентина розстібає на Титаренку пальто й кидає на підлогу. Він кидає на підлогу її шапку й шубку.

Валентина розстібає на ньому піджак, він теж падає на підлогу. Слідом — сорочка Титаренка й блузка Валентини. Відчиняються двері з коридору, входить Федорченко. Мовчки дивиться. Відчиняються засклені двері. Входить жінка в замшевій куртці. Дивиться, наближається до Федорченка. Федорченко робить крок назустріч. Теж починають танцювати. Світло продовжує меркнути. На підлогу падають замшева куртка, пальто Федорченка, піджак, блузка його партнерки. Федорченко і Титаренко зближуються, міняються партнерками, розходяться, знову зближуються, знову міняються... Світло гасне, вмикається стробоскоп, музика змінює ритм, звучить все енергійніше. Все відвертіше стає танець. На високій ноті музика обривається, гасне стробоскоп. Повна темрява. Повна тиша.

Дія друга

Та ж кімната. Темно. За вікном ледь жевріє ранок.

Титаренко в майці спить, сидячи за столом. На підлозі валяються його пальто, піджак, сорочка, зім'яті сторінки рукопису. Стукіт у засклені двері. Титаренко підіймає голову. Двері відчиняються, входить Валентина.

ВАЛЕНТИНА (бадьоро). Привіт! У тебе сірників немає? Вранці на зарядку побігла, а курити хочу... сил моїх нема...

ТИТАРЕНКО (все ще сонний). Ти звідкіля?

ВАЛЕНТИНА. Звідтіля. З вулиці. Після зарядки!

ТИТАРЕНКО. А чому одягнена?

ВАЛЕНТИНА. А як — голою на морозі?.. А ти чого так — у майці й речі розкидані?..

ТИТАРЕНКО. А це ти розкидала.

ВАЛЕНТИНА. Коли?

ТИТАРЕНКО. Ну... тоді... А сама вже одягнутися встигла?

ВАЛЕНТИНА. Встигла, як бачиш! А сусіда твого знову немає?

ТИТАРЕНКО (оглядаючись). Немає. А де він подівся? І коли? При тобі?..

ВАЛЕНТИНА (стурбовано). Колю, що з тобою?

ТИТАРЕНКО. Не знаю... Почекай... А ти?.. Звідки ти взялася, та ще й одягнена? Я ж тебе роздягнув...

ВАЛЕНТИНА. Колю, мабуть, «швидку» викликати? Я — звідтіля, з вулиці, після зарядки, а з тобою що? (Вмикає в кімнаті світло.)

ТИТАРЕНКО (зі здивуванням дивиться на розкиданий одяг). Ти хочеш сказати, це я сам, чи що?.. Я завжди одяг акуратно вішаю...

ВАЛЕНТИНА. Колю, з тобою таке вже було?

ТИТАРЕНКО (зі стогоном розпрямляється, розтирає затерплі руки). Виходить, наснилося? Але який реальний сон... Вперше в житті...

ВАЛЕНТИНА. Так ти в порядку?

ТИТАРЕНКО (ще в півсні). У повному. Тільки не прокинувся ще. Ти мені снишся?..

ВАЛЕНТИНА. Ні. Якщо хочеш, вщипну.

ТИТАРЕНКО. Якщо хочеш, вщипни. (Встає, збирає одяг, розгладжує долонею піджак, вішає на спинку стільця, із сумнівом дивиться на сорочку, кидає до шафи.) Тільки не розумію, що тут ти робиш, якщо не снишся. Чи це таки насправді було?

ВАЛЕНТИНА. Що було?

ТИТАРЕНКО. Ти.

ВАЛЕНТИНА. І що ми робили?

ТИТАРЕНКО. Сама не знаєш?

ВАЛЕНТИНА. Колю, не було мене отут.

ТИТАРЕНКО. Точно? І не пам'ятаєш, як ми танцювали, я тебе роздягав?..

ВАЛЕНТИНА. А я?

ТИТАРЕНКО. А ти — мене. А якщо це був не сон, як ти сюди потрапила?

ВАЛЕНТИНА. З вулиці — адже двері незамкнені! Після зарядки!

ТИТАРЕНКО (*майже прокинувся, дивиться на годинник*). Яка зарядка? Шоста година ранку!

ВАЛЕНТИНА (*знову бадьоро*). Ну й що? Я робоча людина — звикла рано...

ТИТАРЕНКО. А-а... Почекай, а вчора ти де була?

ВАЛЕНТИНА. А ти?

ТИТАРЕНКО. Отут.

ВАЛЕНТИНА. Не бреши! Я ж приходила... Не було тебе!

ТИТАРЕНКО. Був. Ну, виходив разів зо два...

ВАЛЕНТИНА. А міг не виходити? Міг?!

ТИТАРЕНКО. Ну... міг, а що?

ВАЛЕНТИНА. Не має значення. Ну, врешті-решт, дасть дамі хто-небудь прикурити чи ні?

ТИТАРЕНКО (*прокинувся зовсім, дивиться на підлогу*). А я ще до кімнати номер три корпусу три ходив... Тебе шукав... Знаєш, такої ганьби в моєму житті ще не було.

ВАЛЕНТИНА. Ну й що? Там ще одна Валентина є!

ТИТАРЕНКО. Та Валентина якраз на місці була. А ти, сказали, пішла... Та й ще з такою жалістю на мене подивилися...

ВАЛЕНТИНА (*кричить*). А ти хто такий? Хто ти такий, щоб за мною шпигувати?!

ТИТАРЕНКО. Що?! Добре, ніхто, вибач. Тільки я не шпигував. Сама кімнату назвала. І зараз сама прийшла... ні світ ні зоря...

ВАЛЕНТИНА. І ти вибач. Чого це я?.. Ну пішла, ну й що?.. Тебе отут не було, от я й пішла на танці. Тому й пішла, що тебе там сподівалася побачити! Хочеш — підемо зараз до цієї кімнати номер три, й усі п'ять сусідок тобі скажуть, як я прийшла одразу після танців і спати лягла?

ТИТАРЕНКО. Вчора вже сходив — досить. Лягла й лягла. Тільки мені навіщо сказала, щоб я на тебе отут чекав? От і чекав, як йолоп... поки не заснув за столом...

ВАЛЕНТИНА. А тобі дійсно я наснилася?

ТИТАРЕНКО. Дійсно.

ВАЛЕНТИНА. І... так відверто... голою?..

ТИТАРЕНКО. Відвертіше нікуди — ну й що?

ВАЛЕНТИНА. Колю, а мабуть, це любов?

ТИТАРЕНКО (*з інтонацією Федорченка*). Ах, любов, любов — найголовніше в житті. Все! Наснилася й наснилася. А зараз я прокинувся. (*Дістає з валізи чисту сорочку, електробритву*.) Зараз умиюся, поголюся й прокинуся зовсім... А ти йди!

ВАЛЕНТИНА (*раптово схлипує*). Куди?!

ТИТАРЕНКО. А туди. Куди збиралася. На зарядку. На перекур. До лазні. Заміж, нарешті (*починає вмиватися*).

ВАЛЕНТИНА. А мені вже перехотілося — заміж!

ТИТАРЕНКО. Через що раптом?!

ВАЛЕНТИНА. Через те! Щоб щоранку прокидатися й неголену піку бачити поруч на подушці?.. (*Пауза*.) Тьху, огидно!

ТИТАРЕНКО. Огидно дивитися, як напівголий мужик умивається? Так я не примуюю. Йди вже...

ВАЛЕНТИНА. Поруч із мордою неголеною прокидатися огидно!

ТИТАРЕНКО. А ти за вродливого виходь.

ВАЛЕНТИНА. Немає вродливих. Розхали, поки збиралася.

ТИТАРЕНКО. Все, Валю, закриваємо тему. Якщо це був першоквітневий розіграш, він тобі вдався. (*Витирає обличчя рушником, бере електробритву*.) А я, щоб не виглядати повним дурнем, повинен тепер разом із тобою посміятися. Ти за цим прийшла? Тоді будь ласка: ха-ха-ха!

ВАЛЕНТИНА. Прийшла, тому що прийшла. Я думала, ти зрозумієш. Я думала... Нічого я не думала! Просто повз ішла. І до тебе потягло. Мені ж пити не можна! Я миттєво п'янію. *(Кричить.)* Ти хоч знаєш, що в жінок алкоголь одразу в кров іде?

ТИТАРЕНКО. А я тебе поїв?!

ВАЛЕНТИНА. Ти — цілував! А я попереджала: не можна мене цілувати, могу з розуму зійти... Тобі що, зовсім мене не шкода?

ТИТАРЕНКО *(подумавши)*. Шкода. Тільки не зрозумів, через що я тебе жаліти повинен. Що цілуватися не можна?..

ВАЛЕНТИНА. Через усе!.. Колю, поцілуй мене... *(Світло за вікнами розжевіє, у ньому, як у кюветі з проявником, проступають озеро, лижня, сосни.)*

ТИТАРЕНКО. Ти... Ти... Ти... не попадаєш в інтонацію, ти... перебріхуєш репліку!

ВАЛЕНТИНА. А ти Сент-Екзюпері читав — «ми відповідаємо за тих, кого приручили»? Давай ми з тобою в лижний похід на три дні підемо? А мабуть... на екскурсію після сніданку? Ну погуляй хоча б зі мною! Ти ж усе одно в лісі гуляти збирався... дихати...

ТИТАРЕНКО. А сусідок твоїх зустрінемо?.. Ти хоч зрозумієш, яку кашу заварюєш?.. І я її ще цілував!..

ВАЛЕНТИНА. Якщо хочеш знати, це я тебе першою поцілувала!

ТИТАРЕНКО. А мені здавалося — я...

ВАЛЕНТИНА. Гарзд! Ти мене поцілував! З розуму звів. І нехай тепер хто що хоче, те й думає! Ну? Підеш зі мною? Ти ж за мене тепер ніби відповідаєш.

Оживає репродуктор. Лунають сигнали точного часу. Бадьорий голос: «Доброго ранку, шановні відпочивальники! Запрошуємо на ранкову зарядку. Наші інструктори чекають на вас біля шостого корпусу. Вдалого вам дня!»

ТИТАРЕНКО. Валю, а знаєш — у тебе таке світло в очах...

ВАЛЕНТИНА. Яке світло?

ТИТАРЕНКО. Якого вчора не було...

ВАЛЕНТИНА. А це тому, що ти поруч!

Йде до тераси, виходить. Оживає репродуктор.

1-й ГОЛОС. Підйом, юнго! На камбуз відправлю картоплю чистити — спить він, як бабак!

2-й ГОЛОС. Петровичу, це ти?.. Котра година?

1-й ГОЛОС. Без п'яти хвилин звільнений! Спізнився я на хвилину — хто б трансляцію увімкнув?!

2-й ГОЛОС. А хіба вже час?

1-й ГОЛОС. Ще б пак!

2-й ГОЛОС. Петровичу, ти ж сам учора благословив... на танці... Й на канапу... натякнув...

1-й ГОЛОС. Ну... а подружка де?

2-й ГОЛОС. Ну... пішла, напевно... коли світати почало...

1-й ГОЛОС. А ти так і спав на вахті!.. Ганьба! І для України нічого не зробив!

2-й ГОЛОС. У сенсі?..

1-й ГОЛОС. У сенсі... Ранком прокинувся — і перша думка: що ти зробив для України?!

2-й ГОЛОС. Петровичу! Тумблер!..

Клацає тумблер. Тиша. Титаренко ошелешено дивиться на репродуктор. Відчиняються двері до коридору, входить Федорченко.

ФЕДОРЧЕНКО. Уже в повній бойовій? А дарма!

ТИТАРЕНКО *(похмуро)*. Доброго ранку...

ФЕДОРЧЕНКО. Якщо він добрий! Ти що, не чув, що отут уночі було? Їдальня згоріла — сніданку не буде! Ввечері до директора якийсь велике цабе приїхало, зі свитою, а серед ночі їм під цю справу шашличків схотілося. А кухарі роз'їхалися. От вони й вирішили самі у їдальні покухарити. І накухарили — тільки пожежних машин вісім штук приїхало, та пізно.

Директор уже арештований. Головний кухар метушиться — хоча б сухим пайком людей нагодувати, а комори теж погоріли...

ТИТАРЕНКО. З першим квітня, Роскомпартовичу? Так воно вчора було...

ФЕДОРЧЕНКО. Нічого — весь квітень нікому не вір. Це я самому собі зранку настрої підіймаю... А знаєш, де танкісти горілку ховають, коли в частині сухий закон, а не випити не можна?! Хоч на запчастини танк розбери — не знайти! А пляшки, вони, рідненькі, у жерлах лежать і чекають, поки старші командири роз'їдуться. *(Дістає із сумки стопочки, недопиті пляшки.)* Будеш?

ТИТАРЕНКО. Зранку?!

ФЕДОРЧЕНКО. А я — буду *(наливає, п'є)*. Хай краще свіжаком тхне, ніж учорашнім. Ну... між першою й другою... Де друга, там і третя. Усе, вже легше *(роздягається, починає голитися)*.

ТИТАРЕНКО. Можна бутерброд? *(Жує.)* Слухай, Роскомпартовичу, ти мені вчора щось таке важливе казав. Чого я раніше не знав. Щось про любов...

ФЕДОРЧЕНКО. Ця ніч змінила мою думку.

ТИТАРЕНКО. Мою — теж.

ФЕДОРЧЕНКО. Та ти що! Ну, доповідай, як ніч провів!

ТИТАРЕНКО *(жує)*. Ніяк. Сам.

ФЕДОРЧЕНКО. Слухай, ледь не порізався... Ну, Миколо, цільна ти людина! Поважаю. Кремій! А не брешеш?

ТИТАРЕНКО. А навіщо мені брехати?

ФЕДОРЧЕНКО. Дійсно! Я, Колю, теж колись таким був. Я тобі вчора розповісти не встиг. Я ж, Колю, найвірнішим чоловіком був. Ти про «Вантаж-200» коли-небудь чув? А я не тільки чув — я віз. Свого кращого друга... З Афганістану...

ТИТАРЕНКО. Не з Ефіопії?

ФЕДОРЧЕНКО. З якої Ефіопії? З Афганістану — до Новосибірська.

ТИТАРЕНКО. Не до Мінська?

ФЕДОРЧЕНКО. А до чого тут Мінськ?.. Добре, я тобі потім розповім. Просто, Колю, зрозумів я тоді, що тільки мерзотник скаже жінці «ні»... *(Пауза.)* А мабуть, я і є мерзотник? Одну згадую — так все добре було, а на самому цікавому місці — сльози. Заревіла! Як, каже, я тепер чоловікові буду в очі дивитися?.. Про що це я?.. Так, як неприємність — її згадую.

ТИТАРЕНКО *(флегматично жує)*. Знову перше квітня?..

ФЕДОРЧЕНКО. Коли — тоді чи зараз?

ТИТАРЕНКО. Тобі краще знати.

ФЕДОРЧЕНКО. Ну, якщо тоді... Пішла вона до начальника санаторію, скаргу на мене заявила, й таке перше квітня почалося...

ТИТАРЕНКО. Почекай, ти ж учора сказав, що вперше на турбазі!

ФЕДОРЧЕНКО. На турбазі — так, вперше. А в санаторіях бував. У військових. Коли служив. Ну, викликав мене начальник санаторію... Дав годину на збори... І до моєї частини подзвонив... І пообіцяв: кому-небудь ім'я її назву, він ще й до округу, й до Москви зателефонує, головнокомандувачу... А в частині, сам розумієш, скандал, суд офіцерської честі, службова невідповідність... Все зло в цьому житті від них, від жінок...

ТИТАРЕНКО. І до чого це ти?..

ФЕДОРЧЕНКО. Відчуваю, Колю, знову засипався я. Збирай, Роскомпартовичу, манатки — й у двадцять чотири години!.. Ще й листа на роботу надішлють. Щоб мені там веселіше працювалося.

ТИТАРЕНКО. Та що трапилось?

ФЕДОРЧЕНКО. Я вчора приятеля зустрів.

ТИТАРЕНКО. З Ефіопії?

ФЕДОРЧЕНКО. Що ти прив'язався із цією Ефіопією? Ефіоп!.. Василю, кажу, тобі ж одному у двох кімнатах нудно буде. Я ж не знав, що отут ще якісь люкси є! А він каже — та як-небудь. А я кажу — як-небудь ти міг і вдома. Коротко кажучи, знайшли спільну мову. А

ранком прокидаюся — сам, як баобаб у пустелі Каракуми. Недобре це, відчуваю. Мабуть, мій приятель уже явку з повинної пише... за порушення санаторного режиму... А чому тоді мене не захапали?.. От доголюся — й на розвідку.

ТИТАРЕНКО *(так само флегматично)*. А мене жінка надурила.

ФЕДОРЧЕНКО. Не хвилюйся через дурницю. Якщо не дружина — неважливо.

ТИТАРЕНКО. У нас із нею теж усе дуже цікаво було. А на самому цікавому місці — зникла.

ФЕДОРЧЕНКО. Що зникло?

ТИТАРЕНКО. Не що, а хто! Вона зникла. *(Пауза.)* А потім знову з'явилася, наче нічого й не було. Вибач, каже, пожалій мене, будь ласка.

ФЕДОРЧЕНКО. Тобі це що, наснилося, чи все насправді?

ТИТАРЕНКО. Спочатку наснилося, а потім насправді — тільки образно.

ФЕДОРЧЕНКО. А, якщо образно... А до турбази ти від неї втік? І навіщо її жаліти?

ТИТАРЕНКО. А в неї особиста трагедія. Огидно, каже, щоранку прокидатися й поруч на подушці неголену піку бачити...

ФЕДОРЧЕНКО *(підморгує своєму відображенню в дзеркалі й сміється)*. Пика!

ТИТАРЕНКО. Ні, не пика... Рило!

ФЕДОРЧЕНКО. Рило!

ТИТАРЕНКО. А ще в неї алкоголь одразу в кров іде, й тому їй цілуватися не можна...

ФЕДОРЧЕНКО *(сміється)*. Уявляю!

ТИТАРЕНКО. А я ні.

ФЕДОРЧЕНКО. Усе, Колю, сніданок прогавимо. Потім історію докажеш, пішли.

ТИТАРЕНКО. Іди, мені не хочеться.

Федорченко йде, відчиняються двері з тераси, входить Валентина.

ВАЛЕНТИНА. Колю, тебе на сніданку не було, я тобі бутерброд принесла. *(Помічає на столі пляшки й закуски.)*

ТИТАРЕНКО. Ти б ще чого-небудь принесла.

ВАЛЕНТИНА *(в іншій тональності)*. Там ще каша була, її не всі їли, принести?

ТИТАРЕНКО. Гаразд, сідай. Навіщо прийшла?

ВАЛЕНТИНА. Бутерброд принесла.

ТИТАРЕНКО. Тобі, напевно, подобається на чужі страждання дивитися? Давай!..

Мабуть, ми з тобою вип'ємо? *(Наливає із пляшки Федорченка у дві чисті склянки, подає одну Валентині. Валентина підносить склянку до губ і раптом різко ставить на стіл.)*

ВАЛЕНТИНА. Ні!

ТИТАРЕНКО *(теж ставить склянку)*. Тому що алкоголь одразу в кров піде?

ВАЛЕНТИНА. Ні! Огидно, Колю! Усе огидно! І брехати огидно, й правду сказати — огидно. Піду я, Колю!

ТИТАРЕНКО. Так, Валентино, іди! І вчора не треба було приходити. Нема чого тобі тут робити. Ти ж спостережлива! Обручку одразу помітила. А я приїхав п'єсу писати. А замість цього із тобою, ніби із власною дружиною, сварюся!

ВАЛЕНТИНА. А чого ти з нею сварився? Вона тебе зраджує, так?

ТИТАРЕНКО. Та ні... Критична фаза, напевно... як у кожному шлюбі... Чи життя так крутнулося...

ВАЛЕНТИНА. І діти у вас є?

ТИТАРЕНКО. Немає. Мабуть, були б діти, усе як-небудь інакше склалося?.. А так... Ми із третього курсу разом, а квартиру перед самим розвалом отримали. Ну, перед тим, як країна лягнулася. До того, як кажуть, по чужих кутах поневірялися... Смішне слівце — «поневірялися». Поневірялися — але ж начебто щасливі були...

ВАЛЕНТИНА. Мабуть, краще розлучитися? Квартиру розділите...

ТИТАРЕНКО *(сміється)*. Однокімнатну?! Малосімейку?!

ВАЛЕНТИНА. Колю, а я на хорошому заводі працюю — оборонному. У нас кмітливих інженерів на руках носять...

ТИТАРЕНКО. Сама ж казала — завод у простої.

ВАЛЕНТИНА. Так це, напевно, поки. Адже не завалився. Дивися, й путівку мені пільгову дали. А оборона... вона завжди буде потрібна.

ТИТАРЕНКО. Так і живемо. Хочемо вірити, що ще щось буде... А ти кадровик, чи що, якщо на роботу запрошуєш?

ВАЛЕНТИНА. Та ні, просто монтажниця. Тільки я гарна монтажниця. Ферит-транзисторні пристрої — чув про такі?

ТИТАРЕНКО. Не тільки чув. Ми їх у двох-трьох розробках застосовували. У своїх руках, можна сказати, тримав.

ВАЛЕНТИНА *(схвильовано)*. А раптом ті самі, які з моїх рук вийшли? Колю, це ж... Як... як... ніби ти за тисячу кілометрів мої руки у своїх тримав...

ТИТАРЕНКО. Не сміши, Валю! Їх давно з виробництва зняли!

ВАЛЕНТИНА. Руки?... От же вони!

ТИТАРЕНКО. Ферит-транзисторні пристрої! Ми на іншу елементну базу перейшли.

(Пауза.) А сенс? Однаково все ляпнулося... *(За вікном усе яскравіше горить день.)*

ВАЛЕНТИНА. Колю, а ти комету бачив?

ТИТАРЕНКО. Яку комету?

ВАЛЕНТИНА. Яка перед самим від'їздом була. Ну, та, котра без розкладу. У мене вже валіза була зібрана. А мати чогось розбурчалася, так я від неї на вулицю втекла. Прикурюю, голову підіймаю — комета! Здоровенна, як трамвай! А хвіст — як два причіпні вагони. Знаєш, мені так моторошно стало...

ТИТАРЕНКО. Ні, не бачив. Вірніше, бачив. У телевізорі.

ВАЛЕНТИНА. Нічого ти не бачив! Її тільки через два дні показали. Там вже ні на що було дивитися!.. Слухай, а та, що за розкладом повинна була прийти, — як нас усіх з нею обдурили! Вона всього один раз на 76 років приходить. Хтось, мабуть, цілих 76 років чекав, так? А вона взяла й хвіст не випустила. А на цю не чекав ніхто — вона випустила. А на ту знову 76 років чекай? А якщо знову не випустить?

ТИТАРЕНКО. Комета Галлея?.. Ну чекай... Всього-на-всього років сімдесят залишилося... а я й на тебе вчора не дочекався, всю ніч не спав...

ВАЛЕНТИНА. Не бреш. Спав. Хропів.

ТИТАРЕНКО. За столом... це не рахується! Я навіть вірші написав... Скільки років не писав, і ось...

ВАЛЕНТИНА. Прочитай.

ТИТАРЕНКО. Та це так, дурниця... *(Перебирає папірці, скинуті на ліжко, знаходить потрібний, читає.)*

Все кінчається, все скінчається,

Навіть те, що не починається,

І душа — як сільська рівнина,

І застигла, як крига, днина.

Неминучості не супереч,

Бо нічого душа не варта,

А любов... та не в тому річ —

Просто першоквітневі жарти!

(Мне аркуш, кидає.) Яка ще любов! Жарт! Розіграш першоквітневий!

ВАЛЕНТИНА *(підбирає, розгладжує)*. Колю... Мені ще ніхто віршів не писав. Тільки я про жарт не згодна. І сільська рівнина — це в якому сенсі?

ТИТАРЕНКО. Оку нема за що зачепитися. Хіба за силосну вежу... А силос... він і є силос!..

ВАЛЕНТИНА *(схлипує)*. Колю, не така я. Нічого не було, Колю.

ТИТАРЕНКО. Чого не було? Комети Галлея?

ВАЛЕНТИНА. Нічого, щоб тобі за мене соромно було!

ТИТАРЕНКО. А огидно в такому разі через що?
ВАЛЕНТИНА. Через все. Приїхала ідіотка з ідеєю фікс!..
ТИТАРЕНКО. Валю, тобі, напевно, виговоритися треба...
ВАЛЕНТИНА. Кому — тобі? Щоб ти потім до п'єси вставив?!
ТИТАРЕНКО. А якщо не мені?..
ВАЛЕНТИНА. Сусідкам по кімнаті?! От сміху буде на всю турбазу!..
ТИТАРЕНКО. Гаразд, Валентино. *(Бере пальто)*. Пішли вже гуляти, чи що, до лісу куди-небудь... *(Виходять через двері, які ведуть на терасу.)*
Стукіт у двері, що ведуть до коридору. Пауза. Стукіт повторюється. Двері відчиняються. Входить жінка в замшевій куртці, героїня нічного сну Титаренка. Це Світлана.
СВІТЛАНА. Агов, є хто-небудь? *(Зі здивуванням розглядає кімнату, випивку на столі.)*
Так, картина Репіна «Не чекали»...
З натугою перетягує через поріг дві величезні картаті сумки, зачиняє двері, вибирає стілець, сідає біля ліжка Титаренка обличчям до дверей. Двері відчиняються, входить Федорченко, але, побачивши Світлану, завмирає на порозі. Дивиться на табличку з номером, знизує плечима, входить, зачиняє двері. У нього чудовий настрій.
СВІТЛАНА. Ви хто такий?
ФЕДОРЧЕНКО. Ось так диво! А ви хто, чекаєте на кого-небудь?
СВІТЛАНА. Це має значення? Ви — хто?
ФЕДОРЧЕНКО. Я? Сусід. Сусід Миколи. Ви на нього чекаєте, я вгадав? *(Скидає пальто)*. Ой, Колю!.. А брехав як! Всю, каже, ніч — один, як багнет, стояв. Чи ні — як перст стовбичив... Я Андрій Роскомпартович, честь маю.
СВІТЛАНА. У такому випадку я Октябрино Культпросвітівно.
ФЕДОРЧЕНКО. Яке ім'я! Яке чудове рідкісне ім'я! Поезія... А мене можете просто Андрієм звати. Роскомпартович — це для офіційної обстановки.
СВІТЛАНА. І давно це у вас?
ФЕДОРЧЕНКО. Не зрозумів, Октябрино Культпросвітівно.
СВІТЛАНА *(показує на пляшки й склянки)*. Неофіційна обстановка.
ФЕДОРЧЕНКО. У нас?
СВІТЛАНА. Не в мене ж.
ФЕДОРЧЕНКО. Вибачте, Октябрино Культпросвітівно, щось я не розумію.
СВІТЛАНА. У вас. З Миколою. Неофіційна обстановка. Давно?
ФЕДОРЧЕНКО. Як це в мене з Миколою може бути неофіційна обстановка? Я гадав, навпаки, у вас із ним. А в нас із Миколою — повний офіціоз, якщо ви офіційно запитуєте.
СВІТЛАНА. Офіційно запитую. Що це таке?
ФЕДОРЧЕНКО. А губки чиї? *(Показує склянку зі слідами губної помади)*. Офіційно заявляю, Октябрино Культпросвітівно, я губи не фарбую! Як я вчора не здогадався? Слухай, каже мені офіційно, вигадай що-небудь, залиш мене одного на ніч.
СВІТЛАНА. Яка гидота!
ФЕДОРЧЕНКО. Що гидота?
СВІТЛАНА. Те, що він просив — гидота!
ФЕДОРЧЕНКО. Знову не зрозумів, Октябрино Культпросвітівно. А що він у вас просив?.. Взагалі, Октябрино Культпросвітівно, я ще вчора помітив: дивний він якийсь, Октябрино Культпросвітівно!..
СВІТЛАНА *(кричить)*. Та досить! Октябрино Культпросвітівно та Октябрино Культпросвітівно! Світланою мене звать.
ФЕДОРЧЕНКО. Я ж знав, що ви жартуєте! *(Сміється.)* Світлана! Яке ім'я!.. Світлана. Яке чудове рідкісне ім'я! Поезія... Жуковський!
Раптово вмикається репродуктор:
**Тихо світиться луна
В сутінках туману –**

Маломовна та сумна

Молода Світлана.

«Що, подруженько, з тобою?

Голову схилила...»

СВІТЛАНА (*вражена*). Це... Як ви це влаштували?..

ФЕДОРЧЕНКО (*без затримки*). А от захотів — і влаштував! Тому що від щирого серця сказав! Слово честі, як вам личить ваше ім'я! Світлана — по-іншому й назвати не можна. Я просто не розгледів після темного коридору. Курточку дозвольте?..

СВІТЛАНА. А якщо Зоряна?

ФЕДОРЧЕНКО.

Дівчину Зоряну,

Дівчину кохану

Не віддам нікому..!*

*(С. Пушик)

СВІТЛАНА. Та ні, Лідія я.

ФЕДОРЧЕНКО (*знову без затримки*).

Як юна Лідія у юному танку

І гроші, і серця у пригорщу дзвінку

Збирає, сміючись та блискаючи оком... **

** (М. Рильський)

СВІТЛАНА. А якщо Ірина?

ФЕДОРЧЕНКО.

Я все тебе кохаю,

Мій милий тихий раю,

Ірино, Ірино,

Ірино моя!***

*** (С. Воробкевич)

СВІТЛАНА. Щось вам не те після темного коридору примарилося. Зінаїдою мене кличуть.

ФЕДОРЧЕНКО. І що? Прекрасне ім'я. Чудове, рідкісне ім'я! Поезія чистої води! «Гумову Зіну купили в магазині, гумову Зіну...» Почекайте — не те! Але ім'я у вас все одно чудове!

СВІТЛАНА. Яке?

ФЕДОРЧЕНКО. А будь-яке! Головне, щоб людина була хороша!

СВІТЛАНА. І до кожного вірш згадаєте?

ФЕДОРЧЕНКО. Майже.

Люблю жіночі імена.

Жива в них сила первозданна.

З глибин історії луна —

Марія. Анна. Роксолана. ****

**** (В. Базилевський)

Ці поети — вони ж однією любов'ю займалися! Причому намагалися всі імена перепробувати! Але, на жаль, ви на Колю, а не на мене чекаєте. Чесно скажу, все життя мріяв, щоб на мене така жінка чекала! Де він, до речі? Що у вас із ним трапилося?

СВІТЛАНА. Хотіла б я сама знати, що й з ким у нього трапилося.

ФЕДОРЧЕНКО. Залишити таку жінку на самоті?! Дійсно — мерзотник! До речі, душно в нас. Давайте, якщо дозволите, я з вас і жакетик зніму. Так, Октябрино Культпросвітівно, оцей ваш Микола... Ні, Зіночко, і як він тільки міг!.. Він же мізинця вашого не вартий. Киньте його, Лідочко. Тим більше я — от він. У ваших ніг, Світланочко! Давайте вже й чоботи знімемо...

СВІТЛАНА. Цікаво. Ви мене що, спокусити хочете?

ФЕДОРЧЕНКО. Що ви! Що ви!! Що ви!!! Як можна цього не бажати?

СВІТЛАНА. Так одразу?

ФЕДОРЧЕНКО. А ви не вірите в кохання з першого погляду? А потім я не знаю — він надовго пішов? Мабуть, у нас часу на довгі перемовини немає.

СВІТЛАНА. Ні, ви спочатку відповідайте. Незнайому жінку? Так, одразу?

ФЕДОРЧЕНКО. Сонечко моє, ми вже ціле сторіччя знайомі! І Микола мені про вас розповідав, яка ви чудова людина — як глибоко сумували, коли його обдурили!

СВІТЛАНА. Що? І в нього вистачило... таке сказати?..

ФЕДОРЧЕНКО. А що тут страшного? З ким не буває!.. Хто ви зрештою — рабиня чи вільна людина!

СВІТЛАНА. Точно, рабиня. Ну все — спокушайте! Тільки красиво.

ФЕДОРЧЕНКО. А я не красиво? Радість моя, дівчинко моя, я ж умру, якщо скажеш «ні».

СВІТЛАНА. Гарзд, вірю. Далі.

ФЕДОРЧЕНКО. Не жити мені без твоєї любові. Накажи — в озері втоплюся!

СВІТЛАНА. Але воно змерзло.

ФЕДОРЧЕНКО. А я ополонку прорубаю. Що ополонка — дві. Три! До річі, а скільки тобі треба?

СВІТЛАНА. Мені? Ні однієї. А вам, спокуснику, і однієї вистачить. Втім — дві рубайте, одну для себе, іншу для Миколи.

ФЕДОРЧЕНКО. Ні, ви увесь час ускладнюєте моє завдання!.. До річі, пора б вже й вам що-небудь зробити.

СВІТЛАНА. Наприклад?

ФЕДОРЧЕНКО. Наприклад, по щоці мене погладити. Пальці у волосся запусити...

Бере її руку, прикладає до своєї щоки, другу руку Світлани кладе собі на волосся.

Відчиняються двері з коридору, входить Титаренко.

ТИТАРЕНКО. Що тут відбувається?!

ФЕДОРЧЕНКО (*не встаючи*). Нічого. Я пояснюю твоїй знайомій, яка ти чудова людина. Як відчував, що часу не вистачить! До річі, Колю, все в мене гарзд. Просто мій друг вирішив зранку до столиці рвонуту — й усе.

ТИТАРЕНКО. Навколішках?!

ФЕДОРЧЕНКО. Чому навколішках? Електричкою.

ТИТАРЕНКО. Пояснюєш, питаю, навколішках чи електричкою?!

ФЕДОРЧЕНКО (*з гідністю встаючи*). Стояти перед жінкою навколішки — не принизливо. Якби ти частіше ставав навколішки, давно б піднявся у власних очах. І, до річі, в очах твоєї знайомої теж.

ТИТАРЕНКО (*ігноруючи репліку Федорченка, до Світлани*). Яким вітром?..

СВІТЛАНА. Ти б привітався спочатку!

ТИТАРЕНКО. Ну привіт. Як ти тут опинилася?

СВІТЛАНА. На тебе чекала, а от ти де був?!

ТИТАРЕНКО. Тут і був, на турбазі. Що за мізансцену ви отут грали?

СВІТЛАНА. Ти шляєшся десь, спасибі хоч Андрій Роскомпартович прийшов, поки я не збожеволіла від самотності. Тебе немає, от він і вирішив мене...

ФЕДОРЧЕНКО. Розважити!

ТИТАРЕНКО. Здогадуюся, Роскомпартовичу, які в тебе на розумі... розваги!

СВІТЛАНА. А ти краще про свої розваги розкажи. Ти ж отут ніч сам провів?..

ТИТАРЕНКО. Роскомпартовичу, ти що тут без мене наговорив?!

ФЕДОРЧЕНКО. Колю, ні сном ні духом! Октябрино Культпросвітівно, з чого ви це взяли?

СВІТЛАНА. Виходить, сам? Чи не сам?!

ФЕДОРЧЕНКО. Визначтеся, будь ласка! У якому значенні — сам, а в якому — не сам?!

СВІТЛАНА. Цікаво. А ви, спокуснику, де вночі були, якщо він просив його одного залишити?

ФЕДОРЧЕНКО. Ображаєте, Октябрино Культпросвітівно, де я міг бути вночі? Тільки отут — з Миколою. Він — моє алібі, якщо треба. Я — його. Що ви такі питання дивні ставите, якщо вас отут не було?

СВІТЛАНА. Так ви вважаєте, що це я отут з ним ніч провела?!

ФЕДОРЧЕНКО. А хіба?..

ТИТАРЕНКО. Роскомпартовичу! Ти що за цирк отут влаштував?!

ФЕДОРЧЕНКО *(до Світлани)*. Ви теж на цій турбазі відпочиваєте? Чому я вас дотепер не бачив — ні в їдальні, ні на танцях?..

СВІТЛАНА. Так, цікаво. А Микола теж на танці ходив?

ФЕДОРЧЕНКО. Микола? Микола — ні! Він це... так! Він п'єсу писав! Усю ніч! Як Вільям Шекспір!

СВІТЛАНА *(зі співчуттям)*. Спати вам заважав?..

ФЕДОРЧЕНКО. Так! Тобто ні! Тобто я людина звична. Якщо відбій — спати! І хоч із гармат!.. Подумаєш, хтось поруч п'єсу пише...

ТИТАРЕНКО. Роскомпартовичу, я тебе заклинаю! Це моя дружина, між іншим, Світлана. *(До Світлани.)* Як ти тут опинилася?

ФЕДОРЧЕНКО. Так, дорогенькі, розберіться як-небудь самі! *(Хапає пальто, шапку, відчиняє двері до коридору, вискакує з кімнати.)*

СВІТЛАНА. Колю, я взагалі не розумію, що відбувається!

ТИТАРЕНКО. От і поясни. Чому це він перед тобою навколішках стояв?! Як ти взагалі сюди потрапила — до нього приїхала?!

Відчиняються двері тераси, входить Валентина.

ВАЛЕНТИНА. Колю, я отут подумала... *(Помічає Світлану.)*

СВІТЛАНА. Чим далі, тим веселіше! А ви, панянку, звідки?

ВАЛЕНТИНА. Я... я просто мимо йшла...

СВІТЛАНА. Йшов до кімнати — потрапив до іншої?! Так, отут у вас сам Грибоедов відпочиває!.. А губки чії? *(Бере зі стола й показує склянку зі слідами губної помади.)* Чи це Микола почав губи фарбувати?!

ВАЛЕНТИНА *(з жахом)*. А ви хто?!

СВІТЛАНА. Я, дорогоцінна моя, леді Макбет! Чи навпаки? Миколо, ти ж у нас драматург! Ця панянка — леді Макбет? А я — наївна Офелія?!

ТИТАРЕНКО. Світлано!

СВІТЛАНА. Я вже скоро тридцять років Світлана, у житті не думала, що отаке може трапитися. А треба було! Вдома ні копійки, а він за свої нещасні пів окладу в редакції путівку бере. П'єсу він, бачите, писати зібрався! Не попрощався навіть! З роботи приходжу — записка на столі, й все!

ТИТАРЕНКО. Чому все?! Я ж грошей тобі залишив!

СВІТЛАНА. Скільки?! Добре, що в мене шматок хутра був — дістала, сиджу, плачу, а шию! До ранку шапку зшила, ранком на базарі перекупникові продала — й на роботу. І до начальника постачання: завод у простої, але постачання працює. У будь-яке відрядження, кажу, хоч експедитором, хоч вантажником, хоч і тим, і тим разом — тільки аванс дайте! От слідом за тобою літаком вилетіла! А ти отут... *(Показує на пляшки на столі.)* На це в тебе гроші знайшлися! Дволикій ти, Колю: зі мною, виходить, непитушим прикидався, а тут волю відчув?

ТИТАРЕНКО. Світлано! Не роби поспішних висновків, я поясню...

СВІТЛАНА. Та й так усе зрозуміло — п'єсу ти пишеш! Дія перша — прощавай, дружино! Дія друга — здрастуй, любов, вип'ємо для початку!..

ВАЛЕНТИНА. Світлано... як вас по батькові?.. Світланочко, та не так усе!..

СВІТЛАНА. Що — не так?

ВАЛЕНТИНА. Усе не так!

СВІТЛАНА. Цікаво. А це мені сниться! *(Знову з інтонацією Федорченка.)* А губки чії? А ви зараз почнете доводити, що нічого не було!

ВАЛЕНТИНА. Ну, якщо ви так бажаєте — було! Мій він тепер!

На стіні оживає репродуктор: «Шановні відпочивальники! Адміністрація турбази запрошує вас до їдальні. Після обіду — відпочинок за власним планом. Триває запис на екскурсії й до триденного лижного походу. Після вечері — танці. Ви прослухали оголошення адміністрації турбази. Приємного вам відпочинку».

ТИТАРЕНКО. Хай вам біс! Ви як бажаєте, а я жерти хочу. *(Хапає шапку, вискакує, грюкнувши дверима.)*

Світлана розглядає Валентину. Підходить до дзеркала, дивиться на себе.

СВІТЛАНА. Ну, тебе як кличуть, молочна сестро?

ВАЛЕНТИНА. Можна просто Валя...

СВІТЛАНА. Мисливиця? На чужих чоловіків?

ВАЛЕНТИНА. Та ні... Просто... монтажниця...

СВІТЛАНА. Цікаво. Монтажниця вона!.. Звідки ти взялася на мою голову?

ВАЛЕНТИНА. З Княж-Острова.

СВІТЛАНА. У житті не чула. У вас там, у Княж-Острові, мужиків немає, що на такого спокусилася?

ВАЛЕНТИНА. Світланочко, даремно ви. Він талановитий. Він навіть вірші вночі написав.

СВІТЛАНА. Боже мій, вже й вірші були!.. Колись він і мені, ідіотці, віршами голову задури!.. Так ви що, отут усю ніч вірші писали?.. Гарненька така п'єска виходить!.. Яке свинство!

ВАЛЕНТИНА. Світлано!.. А взагалі правильно... Всі мужики — свині!

СВІТЛАНА. Ах, свині? Звичайно. А ти що тут робиш?

ВАЛЕНТИНА. Те ж, що й ти — головою об стіну б'юся, тому що всі вони свині!

СВІТЛАНА. А ти краща?

ВАЛЕНТИНА. А яка різниця? Мабуть, ми всі не кращі. Але за що ми, жінки, такі нещасні?

СВІТЛАНА. Ми нещасні? Схопила чужого мужика — й нещасна? Це я нещасна... Ну, монтажниця, що далі робити будемо?

ВАЛЕНТИНА. Світлано, Світланочко, мила, киньте ви, втіштеся ви. Ну так, ну свинство, звичайно. Але ж вони й сліз наших не варті! Ну їх усіх, мужиків цих, ну їх, Світланочко. Давайте краще ми з вами помиримося, давайте... ну... вип'ємо... давайте краще поцілуємося, чи як?..

СВІТЛАНА. Ти! Ненормальна! Я краще з козою поцілуюся!

ВАЛЕНТИНА *(сумно сміється)*. Ах, Світланочко... Не те, Світланко, не те... *(Не договоривши, виходить через терасу.)*

Входить Титаренко.

СВІТЛАНА. Ситий? А дружину нагодувати?..

ТИТАРЕНКО. А хіба ти ще вважаєш себе... що ти... голодна? Ну, підемо тоді до їдальні, спробуємо домовитися...

СВІТЛАНА. **Ми** спробуємо? Чи ти сам домовишся?! Колю, як я раніше не розгледіла, яке в тебе нутро? Ти ж за моєю спиною живеш!.. Завод зупинився — ти ж перший на скорочення попросився. Ти — не я! Я, як могла, лямку тягла, а ти тільки до біржі праці ходив!.. Він — інженер-конструктор, як же. Це нижче його гідності — вантажі тягати, хабарі давати... І що далі — цій монтажниці тебе віддати? Але вона — не я. Подивиться, подивиться, як ти до біржі ходиш, — і сама пошле якомога далі, письменник!..

Знову оживає репродуктор: «Шановні відпочивальники! Адміністрація турбази нагадує, що запис на екскурсії й до триденного лижного походу триває. Приємного вам відпочинку!»

Клацає тумблер.

ГОЛОС ІЗ РЕПРОДУКТОРА. Петровичу, як ти вчасно! Я знайшов! І навіть записати встиг: «Ранком прокидаюся й запитую себе: що ти зробив для України?..» Слухай — зараз магнітофон увімкни!

ТИТАРЕНКО (зі злістю зриває репродуктор зі стіни й відкидає до рампи). Світлано, вислухай мене!

Відчиняються засклені двері. Входить Валентина.

ВАЛЕНТИНА. Дія третя! Ті ж і Валентина!

СВІТЛАНА. Боже мій, театр триває!

ВАЛЕНТИНА. Світлано, пробачте, я... це тому, що я нервую... Навіщо я повернулася?.. Ви це... ви помиритесь — все у вас буде добре! (Титаренко хитає головою.) Колю, кохає вона тебе! Я кажу, давайте, Світланочко, поцілуємося. А вона — краще я козла поцілую. Все. Завіса! Не згадуйте лихим словом...

ТИТАРЕНКО. Чекай, Валентино.

Підходить до вікна, дивиться на ліс і озеро. На сонце напливає хмара, краєвид за вікном пригасає. Знову розсовуються стіни кімнати.

ТИТАРЕНКО (говорить, не обертаючись). Козел і є... А треба пробачення просити у вас. У обох. Правий мій сусід — навколішки встати. Та марно — ні у своїх, ні у ваших очах вже не підіймуся... **ЩО** найшло? Дійсно комета якась?.. Хвостом зачепила!

СВІТЛАНА. Яка ще комета?

ТИТАРЕНКО. Та сама! Яка поза розкладом. От так живеш собі, живеш — і ось раптом, комета! Здоровенна, як трамвай. І хвіст — як два причіпні вагони. І моторошно тобі, й не знаєш, що далі буде... І думаєш, що вже не зможеш по-старому... А потім вона йде. І нічого, здається, не змінилося. Але вона була — комета!

СВІТЛАНА. Що ти верзеш?!

ТИТАРЕНКО. Якщо чесно, сам не знаю. Звичайно, в тебе навіть комети за розкладом літають. Ніякий хвіст тебе не зачепить. А я... Добре б такий монолог до п'єси...

СВІТЛАНА. Скінчиться це божевілля чи ні?

Стіни кімнати повертаються на своє місце: декорації й освітлення стають такими, як були раніше.

ВАЛЕНТИНА. Світлано, ви ж бачите, кається людина — пробачте йому...

СВІТЛАНА. То як же — кається він! А який час упустив — у цьому не кається?! Люди за тиждень собі статок робили — а він до біржі ходив!

ТИТАРЕНКО. За тиждень робили — за два його інфляція з'їдала! Чи, як на тебе, я повинен був сірниками торгувати?

СВІТЛАНА. Сірниками!.. Салько з головою дачного кооперативу пляшку розпив. Той назавтра ж оголошення повісив. Цукор нижче собівартості! Це в розпал сезону! Народ миттю гроші здав. Салько себе на три роки уперед забезпечив за ті два місяці, поки голова людям мізки морочив. Та й голові з того навару перепало! І людям усе до копійки повернули.

ТИТАРЕНКО. Шахраї!

СВІТЛАНА. А якщо наш народ звик, щоб його обманювали? Якщо тільки й чекає, щоб знову обдурили? А ти!.. Великий конструктор! Письменник видатний! До монтажниці докотився!

ТИТАРЕНКО. Світлано!

ВАЛЕНТИНА. Світланочко!..

Відчиняються двері з коридору, ввалюється Федорченко.

ФЕДОРЧЕНКО (чомусь метушиться). Товариство, слухайте, я зрозумів! Гумова Зіна — це ж секс-лялька! «Гумову Зіну купили в магазині». А ці віршики діточкам читали! Вгадайте, що я вам приніс. Ні, не гумову Зіну! Поки що без Зіни обійдімося. От! (Дістає з кишені дві пляшки шампанського, швидко знімає пальто й шапку). Щось у вас грозою пахне. Гарзд, люблю грозу на початку травня!.. (Валентині.) А ви, чарівна незнайомко, тут за громовідвід? Жартую, дядько жартує. Це добре, що нас тепер четверо — повний комплект для кадрилі. Або в підкидного дурня зіграти... Вас як звать? (Валентина мовчить.) Я — Андрій

Роскомпартович, честь маю! Але для вас просто Андрій. *(Валентина мовчить.)* Гарзд, підходьте ближче, зараз заповірюємо. За знайомство, за все гарне...

ВАЛЕНТИНА. А ти мене не пам'ятаєш? *(Пауза.)* У Сиктивкарі — у черзі на літак, не пам'ятаєш? Готель «Політ» не пам'ятаєш?..

ФЕДОРЧЕНКО. У Сиктивкарі? В аеропорту, чи що?

ВАЛЕНТИНА. Ну так! Погода нелітна. Всі покотом. Місць немає. А ти заздалегідь одномісний номер зайняв... І все мене до себе звав. Не пам'ятаєш?

ФЕДОРЧЕНКО. Віра?

ВАЛЕНТИНА. Віра?

ФЕДОРЧЕНКО. Ні, Глафіра...

ВАЛЕНТИНА. Глафіра?

ФЕДОРЧЕНКО. Валентина!

ВАЛЕНТИНА. Впізнав нарешті!

ФЕДОРЧЕНКО. Що ти мене ловиш? Я в житті в Сиктивкарі не був!

ВАЛЕНТИНА. А в Астрахані?

ФЕДОРЧЕНКО. В Астрахані? Це в порту?.. Ні, не пам'ятаю.

ВАЛЕНТИНА. А одружитися хто обіцяв?!

ТИТАРЕНКО *(сміється)*. Який я дурень! Як я вчора не здогадався?..

ФЕДОРЧЕНКО. Та досить вам! Ну пожартували — й буде. Давайте краще до столу. По келиху...

ВАЛЕНТИНА. Досить комедію грати! Ти й вчора так само починав: «Тільки по келиху», «Просто для настрою — й знов на танці». А потім: «Між першою й другою», «Де друга, там і третя»... *(До Світлани.)* Не страждай, нічого в мене з твоїм Миколою не було, ось моє алібі — з ним я ніч провела. *(До Титаренка.)* А ти мужик чи ні?! Тобі варто було б йому морду набити! Пику!

СВІТЛАНА. Колю, тоді й за мене теж! Він мене звабити намагався!

ФЕДОРЧЕНКО. Почекайте, дорогенькі мої, нікому пику бити не будемо. Я, між іншим, ще жодну жінку не обдурив, якщо вона сама цього не хотіла. Ви ж нічого про мене не знаєте.

ВАЛЕНТИНА *(зневажливо)*. Тут і знати нема чого!

ФЕДОРЧЕНКО. Ось вона, жіноча вдячність! Ви про «Вантаж-200» чули коли-небудь?

СВІТЛАНА. У мене 200 кілограмів вантажу в камері схову лежать. Я до свого козла приїхала, щоб на вокзалі допоміг.

ФЕДОРЧЕНКО. Не те. Це вантаж особливий. Військовий вантаж.

ТИТАРЕНКО. «Вантаж-200» — це його найкращий друг. Він йому в будь-яких випадках допомагає.

ФЕДОРЧЕНКО. Колю, я розповідав, так? От, Коля не дасть збрехати — найкращий друг. І він же — «Вантаж-200». І мені ж його везти. З Єгипту...

ТИТАРЕНКО. Не з Ефіопії?

ФЕДОРЧЕНКО. Та не перебивай ти, ефіоп!

ТИТАРЕНКО *(кричить)*. Все! Набридло, досить! Афган, Ефіопія. Єгипет тепер!..

ФЕДОРЧЕНКО *(кричить)*. А я не винен, що у цієї великої імперії стільки війн було!

ТИТАРЕНКО *(кричить)*. Світлано, Валю, ви хотіли, щоб я йому морду набив. Все! Зараз! І морду наб'ю, й пику начищу!

Різкий стукіт у двері, що ведуть до коридору.

ФЕДОРЧЕНКО. Ну, докричалися? Всіх тепер підметуть і на роботу напишуть.

Стукіт повторюється. Валентина вислизає на терасу. Світлана, схопивши куртку й шапку, робить те ж саме.

ФЕДОРЧЕНКО. Хвилиночку! *(Іде до дверей, виглядає. Титаренко, схопивши скатертину, миттю забирає її до шафи разом з пляшками й склянками.)*

ФЕДОРЧЕНКО *(говорить комусь, кого не видно)*. Дарма скаржаться — ви ж бачите. Сусід у мене письменник. Драматург. П'єсу пише. Це він мені п'єсу свою читав. Які жіночі

голоси? Він її у персонах читав. Ну, захопився. Ну! Талановито читав. Колю, іди сюди (виходять, двері зачиняються).

З тераси повертаються Валентина й Світлана.

ВАЛЕНТИНА. Світланочко, якщо нас спіймають, можна я скажу, що я — дружина Миколи?

СВІТЛАНА. Почекай, а я тоді хто?!

ВАЛЕНТИНА. А ти мною назвешся.

СВІТЛАНА. Почекай, якщо я назвуся тобою, тобі ж однаково на роботу напишуть.

ВАЛЕНТИНА. Однаково та й не однаково. Я тоді чесно всім розповім, що інша жінка моїм ім'ям назвалася. А я мовчала, щоб її не виказати. Ну, тебе щоб не виказати!

СВІТЛАНА. Досить, монтажниця, давай колися, поки не спіймали: якщо ти із цим була, де мій козел був?!

ВАЛЕНТИНА. Тут він і був — у цій кімнаті!

СВІТЛАНА (з огидою). Цікаво... То ж ти, виходить, отут із цим була й... з Миколою?..

ВАЛЕНТИНА (неохоче). Не тут, Світлано. І не з Миколою...

СВІТЛАНА. А він тут... він отут із ким був?!

ВАЛЕНТИНА. Ні з ким. Вірші він писав...

Відчиняються двері, входить Титаренко.

СВІТЛАНА. Миколо, за пів години автобус, за годину електричка. Чи я на собі ці 200 кілограмів повинна тягти? Мужик ти чи ні?!

ТИТАРЕНКО. І ти знову туди ж! Досить уже! (Помічає картаті сумки Світлани.) Це твій «вантаж-200»?

СВІТЛАНА. Колю, та прокинься ж ти! Навіть не знаєш, що отут, поруч із турбазою, — найбільший гуртовий ринок! Заради чого я б в цю далечінь перлася! Щоб подивитися, з ким ти отут горілку розпиваєш?! Знаєш, за скільки все це у нас на ринку піде?!

ТИТАРЕНКО. Світлано, але... адже... це... це... спекуляція?..

СВІТЛАНА. Це бізнес, Колю! Вчи нові слова, письменник, — треба й тобі хоч із чогось починати!.. Збирайся!

ТИТАРЕНКО (сумно). Та збираюся вже... (Починає складати речі до валізи.)

СВІТЛАНА. А це навіщо?

ТИТАРЕНКО. П'єсу можна й вдома... спробувати... якщо дозволиш...

СВІТЛАНА. Ну спробуй. Пробуй... Ти тільки те й робиш, що пробуєш. А жити коли?!

ТИТАРЕНКО. А мабуть, життя і є ці спроби?..

ФЕДОРЧЕНКО (входячи). Обійшлося! (Бачить збори Титаренка, до Світлани). Нічого, і у вас все обійдеться...

СВІТЛАНА. Та досить вам, спокуснику, прощайте. Прощавай, молочна сестро (виходить).

ТИТАРЕНКО (до Федорченка). Ну що, пощастило? Весь відпочинок ще попереду — а ти вже сам. Можеш тепер до кінця строку... свій особистий протест виражати.

ФЕДОРЧЕНКО. Протест! Коли вже все дозволено, ніякий це не протест... Навіть у цій совдепії...

ТИТАРЕНКО (примірюючись, як би схопити валізу й сумки). От проти неї й виражай. До побачення. (До Валентини.) Пробачте мені, якщо зможете...

ФЕДОРЧЕНКО. А по чарці на прощання?

ТИТАРЕНКО. Скажи ще, на коня. А я цей кінь і є — мені ще 200 кілограмів тягти. (Виходить за Світланою.)

ВАЛЕНТИНА (услід). Носильника візьмеш!.. Клоун!

ФЕДОРЧЕНКО. Ну, не такий він клоун...

ВАЛЕНТИНА. Клоун! Тільки не він — ти! Цирк мені влаштував. Не впізнав він мене! В очі ніколи не бачив!

ФЕДОРЧЕНКО (демонстративно, не знімаючи піджака, лягає на ліжку). Ішла б і ти, Валентино. Втомився я від тебе. Очі б мої тебе не бачили...

ВАЛЕНТИНА. А я й піду. От зараз морду твою мерзенну роздряпаю, щоб жодна дурепа на тебе до кінця строку не глянула, й піду!

ФЕДОРЧЕНКО. Ти це серйозно?

ВАЛЕНТИНА. Серйозніше нема куди!

ФЕДОРЧЕНКО (*сміється*). Самій же потім лікувати доведеться... до кінця строку.

ВАЛЕНТИНА. Обійдешся! Швачку свою викличеш!

ФЕДОРЧЕНКО. Яку швачку?

ВАЛЕНТИНА. Ту саму! Яка тобі клоунське вбрання пошила — майкою зветься!

ФЕДОРЧЕНКО. Ти дивися, помітила! Спостережлива...

ВАЛЕНТИНА. Спостережлива?! Якщо хочеш знати, усі помітили — й Микола, й Світлана, й друг твій з люксу!

ФЕДОРЧЕНКО. Микола — може бути. Світлана — ні. А друг... Не знаю, Валю, на що ти натякаєш, але в мене принципи, Валю. Друг з нами посидів-посидів та чесно спати пішов — так і спав до ранку в іншій кімнаті, не міг він мою майку бачити. Сама не пам'ятаєш?

ВАЛЕНТИНА. Пам'ятаю! Ти одружитися обіцяв!

ФЕДОРЧЕНКО (*сміється*). Обіцянки чоловіка, якого одурманили жіночими парфумами, недійсні! Це тобі будь-який англійський суд скаже. Тим більше твоїми парфумами!

ВАЛЕНТИНА. Ти ще й в Англії був? То ж пливи до своєї Англії. А ще краще до Ефіопії, ефіоп бісів, нав'язався на мою голову! Брехун!

ФЕДОРЧЕНКО. Ах, ти так? Чудово. От зараз встану — й до РАГСу підемо! Морду роздряпаєш до чи після?

ВАЛЕНТИНА. Клоун! Швачка твоя з тобою піде!

ФЕДОРЧЕНКО. Вгамуйся, скінчилася швачка, від неї я сюди втік.

ВАЛЕНТИНА. З усім майном?.. Ридає вона зараз, напевно...

ФЕДОРЧЕНКО (*сміється*). А в мене, Валюшо, всього майна — одна валіза. Ать-два — й знову вільний! Все своє ношу із собою...

ВАЛЕНТИНА. Точно! Покотиполе! І скрізь, напевно, малі діти плачуть!

ФЕДОРЧЕНКО. Ну... це навряд чи... я завжди обережний був... Хоча й думаю іноді — мабуть, і добре було б, щоб хоч де-небудь рідна душа... була... Гаразд! Давай колися, що ти про Сиктивкар і Астрахань варнякала? Мабуть, сама — покотиполе?

ВАЛЕНТИНА. Ти що про мене брешеш! Монтажниця я, найкраща, мабуть, на заводі — все життя на дощці пошани!

ФЕДОРЧЕНКО (*сміється*). Живцем?!

ВАЛЕНТИНА. На фото, клоун! Як куди бригада наладників їде — завжди просять: дайте нам Валентину! Я теж весь Радянський Союз побачила — й отаких, як ти, надивилася! Таких, як ти, на кожному ринку за п'ять копійок продають!

ФЕДОРЧЕНКО. Все, Валентино. Вільна!

ВАЛЕНТИНА. Я тобі ще морду не роздряпала!

ФЕДОРЧЕНКО. То ж не тягни: роздряпала — й пішла! А я хочу ще здрімнути перед танцями...

ВАЛЕНТИНА. Що? З роздряпаною пикою й підеш?

ФЕДОРЧЕНКО. А що? Баби наші жалісливі — пожаліють. Так і будуть до кінця строку... жаліти...

ВАЛЕНТИНА. Ну й чорт з тобою — іди, нехай жаліють! Ні душі в тебе, ні серця! Тільки про себе! Ти що, не розумієш, що мені вже все поламав? Мабуть, я ідіотка з ідеєю фікс, але я насправді заміж хочу, дитинку народити хочу, нормальних стосунків хочу...

ФЕДОРЧЕНКО. Ти подивися навколо, ідея фікс! Падає все! Які зараз діти?! Як ти їх прогонуєш, виростиш, яку освіту даси?!

ВАЛЕНТИНА. Яку-небудь дам. Можна подумати — в тебе освіта!

ФЕДОРЧЕНКО. Ти ж не знаєш про мене нічого. Якщо іноді дурня клею — це ж не значить, що дурень. Я, якщо хочеш знати, будь-який танк із зав'язаними очима розберу, а потім — зберу! І він поїде. І стріляти буде!

ВАЛЕНТИНА *(пирхає)*. Танк!

ФЕДОРЧЕНКО. І будь-яку бляшанку! Хоч трактор, хоч годинник — і ходити буде!

ВАЛЕНТИНА. І нехай ходить. І я — пішла, клоун!

ФЕДОРЧЕНКО. Щасливо! Якщо народиш, листівку надішли. Приїду на нащадка подивитися.

ВАЛЕНТИНА. Обійдешся, клоун! *(Виходить через двері тераси.)*

Федорченко підіймається з ліжка, знімає піджак, вішає на стілець, умивається біля дзеркала, зачісується. За вікнами рухаються тіні, лунає сміх, знову сяє сонце.

Відчиняються двері, з тераси входить Валентина.

ВАЛЕНТИНА. Андрію, а ти що мав на увазі... про листівку?.. Ти ж сказав... завжди обережний був... А вчора... ні?..

ФЕДОРЧЕНКО. Заспокойся, Валю, пожартував я. Хоча... раз на рік, кажуть, і незаряджена гармата стріляє... *(Дивляться один на одного.)* Валю, а знаєш, я отут подумав — а мабуть, нам і справді?..

ВАЛЕНТИНА. Ні!

ФЕДОРЧЕНКО. А якщо...

ВАЛЕНТИНА. Навіть «якщо» — ні! Якщо «якщо» — народжу! У мене ще мама є! Ми втрюх як одне ціле будемо! Проти всього вистоїмо! Навіщо ти нам потрібен?!

ФЕДОРЧЕНКО *(сміється)*. А ти подумай. Мабуть, знадоблюся?..

ВАЛЕНТИНА. Брехати спочатку відучися!

ФЕДОРЧЕНКО. Валю, який я брехун? Ну брехав іноді, що одружений. Бо жінки думають: раз одружений — значить, порядний... І які запитання до одруженого, якщо він і так одружений?

ВАЛЕНТИНА. А мені ти не сказав, що одружений!

ФЕДОРЧЕНКО. Я ж дійсно не одружений!

ВАЛЕНТИНА. От бачиш! Брехав, брешеш і будеш брехати! Хотів — брехав, що одружений. Хотів — не одружений. Виходить, і вчора брехав!

Сонце за вікнами сідає за верхівки дерев, кімната поступово наповнюється гарячим світлом.

ФЕДОРЧЕНКО *(сміється)*. А мабуть, це я тебе, єдину, шукав.

ВАЛЕНТИНА. Ти мене вчора не запам'ятав навіть!

ФЕДОРЧЕНКО. Не запам'ятав? Хоча й справді... по-справжньому тільки сьогодні розгледів... Мабуть, *(сміється)* знайшли ми один одного, Валентино...

ВАЛЕНТИНА. Знайшла на свою голову!

ФЕДОРЧЕНКО. А хіба ні? Виходь за мене, Валю, жодного разу тобі не збрешу.

ВАЛЕНТИНА. Ні! Клоун!

ФЕДОРЧЕНКО. Добре, я ще раз зачесатися можу. *(Обіймає й цілує.)*

ВАЛЕНТИНА *(після поцілунку)*. Ні.

ФЕДОРЧЕНКО. Не поспішай казати ні.

ВАЛЕНТИНА. Ні.

ФЕДОРЧЕНКО *(знову цілуючи)*. У тебе ще двадцять днів попереду.

ВАЛЕНТИНА. Ні.

ФЕДОРЧЕНКО *(знову цілуючи)*. Щоб розгледіти мене краще.

ВАЛЕНТИНА. Ні.

ФЕДОРЧЕНКО *(знову цілуючи)*. На екскурсії поїдемо.

ВАЛЕНТИНА. Ні.

ФЕДОРЧЕНКО *(знову цілуючи)*. У лижний похід на три дні підемо.

ВАЛЕНТИНА. Ні.

ФЕДОРЧЕНКО *(знову цілуючи)*. Все одно скажеш так.

ВАЛЕНТИНА. Якщо й скажу так — буде ні.

ФЕДОРЧЕНКО *(цілуючи)*. А якщо ні?

ВАЛЕНТИНА. А ні і є ні! Навіть якщо так...

Оживає відкинутий до рами репродуктор. Крізь фоновий гуркіт спочатку тихо, а потім усе гучніше лунає весільний марш Мендельсона, заглушаючи голоси Федорченка й Валентини.

Мерхне світло. Змовкає марш Мендельсона. У темряві (вже поза рамками комедії) лунає текст:

У 2014 році Світлана Титаренко всі активи своєї приватної підприємницької фірми передала на допомогу українській армії. Микола Титаренко записався до добровольчого батальйону. У 2015-му загинув під Дебальцевим. Також під Дебальцевим загинув син Валентини й Андрія Федорченка. Він воював на боці сепаратистів.

ЗАВІСА

© Юрченко Анатолій Петрович. 1997 — 2026 рр.

E-mail: yurchenkopost4@gmail.com

Перша публікація — щомісячник «Забава» (Кропивницький), 2000 рік.

Автор нагадує про чинне законодавство, про авторське право й неможливість постановки п'єси без письмової угоди.